Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Üniversite Öğrencilerinin Kentsel Yoksulluk Deneyimleri: Bourdieu'nün Sermaye Kavramı Üzerinden Bir İnceleme[1]

University Students' Experiences of Urban Poverty: An Analysis Based on Bourdieu's Concept of Capital

Sinem ATAY, Dr. Öğretim Üyesi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, satay@bandirma.edu.tr

Geliş tarihi - *Received:* 31 Mayıs 2025
Kabul tarihi - *Accepted*: 10 Eylül 2025
Yayın tarihi - *Published*: 28 Aralık 2025

[1] Bu çalışma, 24-26 Nisan 2025 tarihlerinde Trabzon'da düzenlenen 26. Uluslararası Kamu Yönetimi Forumu'nda sunulan "Üniversite Öğrencilerinin Kentsel Yoksulluk Deneyimleri: Bourdieu'nün Sermaye Kavramsallaştırması Bağlamında Bir İnceleme" başlıklı bildirinin geliştirilmiş ve genişletilmiş versiyonudur.

Atay, S. (2025). Üniversite öğrencilerinin kentsel yoksulluk deneyimleri: Bourdieu'nün sermaye kavramı üzerinden bir inceleme. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(3), 3682-3709.
DOI. 10.51460/baebd.1710950

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Öz. Kentsel yoksulluk, gittikçe artan sayıda insanın yaşadığı günümüz kentlerinde kritik bir sorun haline gelmiştir. Yoksulluk, temel olarak ekonomik problemlere dayanmakla birlikte kentsel yaşamın farklı alanlarında karşılaşılan sorunlarla da yakından ilişkilidir. Bu durum, kentsel yoksulluğun çeşitli boyutlarını Bourdieu'nün sermaye kavramı ile tartışmaya olanak sunmaktadır. Mevcut çalışma, üniversite öğrencilerinin kentsel yoksulluk deneyimlerine odaklanmayı ve bu deneyimleri ekonomik ve kültürel sermaye kavramları çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Buradan hareketle, bir fenomenoloji örneği olan ve kentteki gözlemlerden yola çıkılarak başlanan araştırma Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünde öğrenim görmekte olan 26 öğrenci ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakatlara dayanmaktadır. Öğrencilerin deneyimlerinden elde edilen bulgular ekonomik ve kültürel sermayeye denk düşecek şekilde temalar altında toplanarak betimsel analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin ekonomik sermaye bakımından yaşamış oldukları sorunların eğitim süreçlerini sekteye uğratabildiği, alım gücünün düşmesi sonucunda aileden gelen ekonomik sermaye ile burs ve kredi ödemelerinin sağladığı imkânın yetersiz kaldığı ve istihdamın kendi içinde çeşitli sorunlar barındırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Kültürel sermaye kapsamında elde edilen bulgularda öğrencilerin ailelerinin eğitim seviyesinin düşük olduğu ve bu nedenle kültürel sermayelerini artırmaları için öğrencilere birer eyleyen olarak büyük iş düştüğü ancak yetersiz ekonomik sermayenin kültürel sermayenin farklı tiplerine ulaşmayı da güçleştirdiği görülmüştür. Merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin uyguladığı politikaların ise olumlu etkilerine rağmen palyatif kaldığı gözlemlenmiştir.
Anahtar Kelimeler: Kentsel yoksulluk, Yükseköğretim, Ekonomik sermaye, Kültürel sermaye, Üniversite öğrencileri.

Abstract. Urban poverty has become a critical problem in today's cities, where a growing number of people live. While poverty is fundamentally rooted in economic problems, it is also closely linked to problems encountered in various areas of urban life. This allows for a discussion of the various dimensions of urban poverty through Bourdieu's concept of capital. The current study aims to focus on university students' experiences of urban poverty and to examine these experiences within the framework of the concepts of economic and cultural capital. Based on this, the research, which begins with observations in the city and serves as an example of phenomenology, is based on semi-structured in-depth interviews conducted with 26 students studying in the Department of Political Science and Public Administration at Bandırma Onyedi Eylül University. The findings from the students' experiences were grouped under themes corresponding to economic and cultural capital and analyzed descriptively. The study concluded that the problems university students experience in terms of economic capital can disrupt their educational processes. The study concludes that the opportunities provided by family economic capital, scholarships, and loan repayments, resulting from a decrease in purchasing power, are insufficient, and employment itself presents various challenges. Findings regarding cultural capital indicate that students' families have low levels of education, and therefore, students have a significant responsibility to increase their cultural capital. However, insufficient economic capital also makes it difficult to access various types of cultural capital. It has been commented that policies implemented by central and local governments, despite their positive impact, remain palliative.
Keywords: Urban poverty, Higher education, Economic capital, Cultural capital, University students.

Atay, S. (2025). Üniversite öğrencilerinin kentsel yoksulluk deneyimleri: Bourdieu'nün sermaye kavramı üzerinden bir inceleme. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(3), 3682-3709.
DOI. 10.51460/baebd.1710950

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Extended Abstract

Introduction. Urban poverty refers to the condition in which diverse social groups residing in urban areas are unable to sufficiently access the opportunities offered by urban life, sustaining their lives under inadequate circumstances. It is a multidimensional and layered social issue that encompasses not only economic hardship but also limited access to education and cultural participation. This study examines urban poverty through the lens of university students, a group whose experiences are shaped by both their socio-economic background and their encounter with higher education—an institution that embodies the promises of social justice and equality (Brennan and Naidoo, 2008). In this context, Pierre Bourdieu's conceptualization of capital—which includes economic, cultural, and social dimensions—provides a comprehensive framework for analyzing the structural and experiential aspects of poverty in urban settings. Bourdieu (1986) posits that economic capital forms the basis of other capital forms, and its deficiency can hinder access to cultural and social capital as well. This relationship is particularly evident in the lives of university students from disadvantaged backgrounds, whose ability to benefit from the transformative potential of higher education is often constrained by material limitations.

Method. This study employs a qualitative phenomenological design, guided by the researcher's observations and experiences. Following the literature review, semi-structured in-depth interviews were conducted in April 2025 with undergraduate students enrolled in the Department of Political Science and Public Administration at Bandırma Onyedi Eylül University. A total of 26 students participated in the study. The collected data were analyzed using descriptive analysis, guided by themes derived from both the literature and empirical observations. This method allowed for a systematic and theory-informed interpretation of the students' lived experiences.

Results. The findings of the study reveal that disparities in economic capital significantly shape university students' access to and engagement with higher education. Students from economically disadvantaged backgrounds often experience disrupted educational pathways due to financial hardship. To cope with financial constraints, most students rely on state-provided scholarships or loans, yet these are widely perceived as insufficient. Many participants supplement their income through part-time or informal employment, often in labor-intensive and low-wage sectors such as retail, food service, or delivery. In some cases, students contribute financially to their households, highlighting that their economic capital is not solely reserved for their own use. In terms of cultural capital, the majority of students come from families with low educational attainment, particularly with parents who have not completed higher education. This background often results in a lack of academic guidance and low parental awareness or support for university-level study. While some students attempt to compensate by participating in academic discussions, reading books, and engaging with online learning tools or cultural events, these efforts are frequently hindered by limited time, financial means, and access. Participation in cultural activities such as theatre, academic conferences, or arts events was notably low, with students citing both cost and opportunity constraints. Even self-directed efforts to build personal libraries or develop creative skills (e.g., learning an instrument) were dependent on economic capital and often required personal sacrifices. Overall, the findings underscore the intertwined nature of economic and cultural capital, and how limitations in one domain often reinforce barriers in the other.

Atay, S. (2025). Üniversite öğrencilerinin kentsel yoksulluk deneyimleri: Bourdieu'nün sermaye kavramı üzerinden bir inceleme**.** *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(3), 3682-3709.
DOI. 10.51460/baebd.1710950

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Discussion and Conclusion. The findings of this study confirm the initial assumption that economic capital plays a decisive role in shaping university students' access to both educational and cultural opportunities. As Bourdieu's theory suggests, limitations in economic capital often restrict the accumulation of cultural capital, leading to deepened educational inequalities even within supposedly egalitarian institutions such as higher education. Despite the availability of certain supportive policies—such as student loans, discounted transportation, free museum access, or temporary accommodation programs—these measures are largely perceived by students as fragmented and insufficient, particularly in the context of rising living costs and inflation. As purchasing power continues to erode, many students are forced to engage in part-time or precarious work, which not only affects their academic performance but also contributes to psychological and physical fatigue.

Moreover, the research illustrates that for some students, employment is not only a matter of self-support but also a means to assist their families, reinforcing the notion that economic capital is embedded in broader household dynamics. This dual burden undermines students' ability to participate in cultural activities, especially when such events are perceived as commodified and unaffordable. Even well-intentioned initiatives such as discounted cultural tickets or "suspended ticket" systems fail to reach a wide base due to limited scope or awareness. The findings also highlight the structural nature of cultural deprivation. Many students come from families with low levels of formal education and limited cultural exposure, resulting in a lack of parental support or understanding of higher education. While universities have the potential to act as equalizers, the content and delivery of cultural activities are often disconnected from students' interests and needs. Participation remains low unless there is meaningful engagement and inclusivity in programming.

In this light, there is a need for more holistic and student-centered policy approaches that go beyond temporary financial aid. Enhancing access to both formal and informal learning environments, ensuring participatory cultural programming, and addressing the intersection of economic necessity and educational equity are essential steps toward reducing the multidimensional impact of urban poverty on university students.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Giriş

Kentsel yoksulluk, kentlerde yaşayan çeşitli toplumsal kesimlerin bu yaşam alanlarının sunduğu imkanlara yeteri kadar dahil olamaması ve yetersiz koşullarda yaşamını devam ettirmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentsel yoksulluk ekonomik zorlukların yanında eğitim hizmetlerine erişim ve kültürel etkinliklere dahil olmayla da yakından ilişkili, çok boyutlu ve katmanlı bir toplumsal sorundur. Bu özellikleri nedeniyle yoksulluk deneyimleri Bourdieu'nün yaşamın farklı alanlarına karşılık gelecek şekilde ele aldığı sermaye kavramsallaştırması ile incelenmeye uygundur. Kentsel yoksullar temel olarak ekonomik sermayeye erişim zorlukları yaşayan kesimlerdir. Ancak ekonomik sermaye yetersizliği aynı zamanda diğer sermaye türlerine erişimde de çok yönlü zorluklar ortaya koymaktadır. Bu zorluklar, farklı kentsel yoksul grupların yaşamlarında çeşitli biçimlerde karşılık bulmakta ve bu gruplara yönelik uygulanan politikaların etkisi de farklılık göstermektedir.

Yukarıda bahsedilen gruplardan biri de toplumsal eşitsizliklerin görünür hale geldiği alanlardan biri olan yükseköğretimde (Bourdieu, 1985, ss. 723-724) yer alan üniversite öğrencileridir. Farklı sosyo-ekonomik geçmişlerden gelen kimseleri bir araya getiren yükseköğretimde toplumsal eşitlik ve adalet gündeme gelse (Brennan ve Naidoo, 2008, ss. 287-288) ve eğitim süreçlerinde ortak pratiklere dahil olsa bile öğrenciler bireysel deneyimlerinde farklılaşmalar ve çeşitli sorunlar yaşamaktadır (Bourdieu ve Passeron, 1979, s. 13). Söz konusu sorunların başında, bazı öğrencilerin karşılaştığı ekonomik temelli güçlükler yer almaktadır. Üniversite okumanın barınma ve temel giderler başta olmak üzere mali yükler getirmesi genç bireylerin üniversite eğitimine dahil olmasını engelleyen faktörlerdendir (Kesbiç vd., 2024, s. 107). Yeterli ekonomik sermayeye sahip olmayan öğrencilerden bazıları üniversiteye başlamasına rağmen başta ekonomik olmak üzere çeşitli sebeplerle okulu dondurmak veya bırakmak durumunda kalmaktadır. 2015 yılında toplamda 98.436 öğrenci üniversiteden ayrılırken bu sayı artarak 2022 yılında 389.564'e ulaşmıştır. Ayrıca, yapılan hesaplamalara göre 2015-2022 yılları arasında toplam 2.324.070 öğrenci mezun olmaksızın üniversiteden ayrılmıştır (YÖKAK'tan aktaran Dündar, 2024). Son üç yıl içerisinde üniversiteyi terk eden öğrencilerin toplam sayısı Türkiye'nin 55 ilinden ve bazı küçük Avrupa ülkelerinden fazladır. Sayılara daha detaylı bakıldığında ise üniversiteyi bırakan öğrencilerin büyük kısmının büyükşehirlerde okuduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Kömüş, 2024). Yalnızca üniversiteyi terk etmede değil aynı zamanda üniversiteye yerleşme veya kazandığı üniversiteye kayıt yaptırma süreçlerinde de öğrenciler benzer sorunlarla karşılaşmaktadır (Yıldırım, 2025).

Yukarıda değinilen durum ekonomik sermayenin eğitim üzerindeki etkileri ve gençlerin taşıdığı ekonomik kaygılarla yakından ilişkilidir. 2024 yılında yapılan araştırmaya göre eğitimini yarıda bırakan gençlerin %22,5'i bu durumun sebebinin ekonomik olduğunu ifade etmiştir (TÜİK, 2025). Eğitim süreçleri devam etse de maddi zorluklar nedeniyle aynı zamanda çalışma yaşamına katılan öğrenciler vardır. Bu kişilerin sıkıntıları yalnızca maddi boyutla sınırlı kalmamakta, öğrenciler aynı zamanda eğitim hayatının veya sosyal yaşamın gerektirdiği kültürel yetkinliklere erişimde zorluklarla karşılaşmaktadır. Üniversite öğrencilerinin boş zaman faaliyetlerine katılım konusunda da sorunlar yaşadığı ve bu durumun ana belirleyicilerinden birinin ekonomik kaynaklara erişim engelleri olduğu görülmektedir (Süzer, 2000, s. 128; Şentürk, 2008, s. 166; Terzioğlu ve Yazıcı, 2003, s. 21).

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Literatürde üniversite öğrencilerinin kentsel yoksulluk deneyimleri üzerine eğilen çeşitli çalışmalar mevcuttur. Söz konusu çalışmaların bir kısmı nicel araştırmadır ve öğrencilerin yoksulluk deneyimlerine dair ölçek geliştirme amacıyla yapılmıştır. Örneğin, Özdemir ve arkadaşları (2021) yoksulluğun çok boyutlu olduğu gerçeğinden hareketle Türkiye genelinde farklı üniversitelerde okumakta olan öğrencilerin katılımıyla geliştirdikleri ölçekte maddi ve maddi olmayan boyutlara odaklanmıştır. Benzer bir çaba Uru ve Dirimeşe'nin (2024) çalışmasında da karşımıza çıkmaktadır. Toper ve Aslan (2023) ise yoksulluk incelemelerini Amartya Sen'in yapabilirlik kavramına dayandırmış ve bu bağlamda gerçekleştirdikleri nicel araştırmada öğrencilerin yoksulluğun nedenine dair görüşlerini incelemiştir.

Öte yandan, üniversite öğrencilerinin yoksullukla ilişkilerini derinlemesine incelemek isteyen yazarların nitel araştırmalar yaptığı görülmektedir. Bu bağlamda Dirimeşe (2020) Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi'nde eğitim alan öğrencilerle yaptığı çalışmasında öğrencilerin yoksulluk deneyimlerini ekonomik ve sosyal boyutlarıyla ele almak gerekliliğinden hareket etmiş ve bu deneyimlerin geleceğe umutla bakmayı olumsuz etkilediği sonucuna varmıştır. Kete Tepe ve Özer (2020) Afyon Kocatepe Üniversitesi öğrencileri ile derinlemesine görüşmelerle gerçekleştirdiği çalışmada öğrencilerin yoksul olmayı nasıl algıladıklarını ve gündelik yaşamda yoksulluğu ne şekilde deneyimlediklerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Aktaş (2020) ise Denizli özelinde gençlerin eğitim hizmetlerine erişememe ya da sosyal dışlanmaya maruz kalma gibi problemlerine odaklanmıştır. Kimi çalışmalar da gündelik gereksinimlerini karşılayabilmek amacıyla çalışma yaşamına dahil olan veya yaşadıkları sorunlara rağmen yoksullukla başa çıkma yolları geliştiren öğrencilerle yapılmıştır (bkz. Aygül, 2018; Doğan ve Akçalı, 2021; Kacur ve Atak, 2011; Kahraman ve Kahraman, 2016).

Yukarıda belirtilenlerin yanında bazı çalışmalar akademik süreçleri Bourdieu'nün sermaye kavramsallaştırması üzerinden ele almaktadır. Ancak bu çalışmaların bir kısmı teoriktir (bkz. Göktürk ve Ağın, 2020; Koytak, 2012; İmamoğlu, 2024; Riley, 2017; Wang, 2023; Yanıklar, 2010). Bourdieu'nün (1988, ss. 774-775) "Araştırmasız kuram boş, kuramsız araştırma kördür." anlayışıyla, kavramların gündelik yaşamda altının nasıl doldurulabileceğinin incelenmesi ve öğrencilerin yaşadığı sorunların ve buna yönelik politikaların irdelenmesi önem taşımaktadır. Bourdieu'nün sermaye kavramsallaştırması ise bu bağlamda ufuk açıcı olacaktır. Buradan hareketle, Tüzünoğlu (2020) üniversite öğrencilerinin sosyal sermayelerinin eğitimden memnuniyeti ile ilişkisini incelerken, Oral (2021) ve Şeker (2024) dijital medya kullanımı ile kültürel sermaye arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Baycan (2022) bu alandaki tartışmalara üniversitede kariyer merkezi çalışanları ile yaptığı araştırmada sosyal sermaye ile kariyer uyum becerileri arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak katkı sunmuştur. Ayrıca, Tütüncü Saka (2023) üniversite öğrencilerinin kültürel ve sosyal sermayesinin akademik süreçleri üzerindeki etkisini irdelemiştir. Bunların yanında Çopuroğlu (2024) üniversite öğrencilerinin kültürel sermayesi ile öz yeterlik ve bireysel ve sosyal sorumlulukları üzerine etkisine odaklamış, Tunç Demir (2025) de üniversite öğrencilerinin hayatı anlamlandırma biçimleri ile ekonomik ve kültürel sermayeleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Son olarak, Çakıroğlu Çevik (2023) birinci nesil üniversite öğrencilerinin yaşadığı sorunlara değindiği ve bu bağlamda öğrencilerin sermayelerini geliştirmek için politika önerilerinde bulunduğu bir çalışma yapmıştır.

Bourdieu'nün ileri sürdüğü sermaye kavramsallaştırması yükseköğretim süreçlerini incelemede önemli bir rol oynarken, bu alanda yapılan çalışmaların çoğu yalnızca bir sermaye türüne

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

odaklanma eğilimindedir (Tan vd., 2023, s. 1). Mevcut çalışma kentsel yoksul olarak nitelendirilebilecek üniversite öğrencilerinin ekonomik sermayelerinin düşük olmasının sonuçlarını ve kültürel sermaye edinme ve geliştirme sürecine etkilerini ele alarak bu alandaki eksiklere yönelik bir katkı sunma çabasındadır. Çalışmanın temel araştırma soruları aşağıda verildiği gibidir:

- Kentsel yoksul öğrenciler üniversite sürecinde ekonomik sermaye eksikliği nedeniyle hangi sorunlarla karşılaşmaktadır?
- Kentsel yoksulluk koşullarında bulunan üniversite öğrencilerine sağlanan ekonomik destekler bu kişilerin ihtiyaçlarını karşılamada yeterli midir?
- Ekonomik sermayelerini artırmak amacıyla çalışan üniversite öğrencileri, bu süreçte ne tür zorluklarla karşılaşmaktadır?
- Ebeveynlerin kültürel sermayesi, üniversite öğrencilerinin kültürel sermaye edinim ve gelişim süreçlerini nasıl etkilemektedir?
- Kentsel yoksulluk içinde yaşayan öğrencilerin aynı zamanda çalışmak zorunda olması kültürel sermayelerini nasıl etkilemektedir?
- Düşük ekonomik sermaye düzeyine sahip üniversite öğrencileri, kültürel sermaye birikimini destekleyici imkanlara erişirken ne tür engellerle karşılaşmaktadır?

Kavramsal / Kuramsal Çerçeve

Çalışma, üniversite öğrencilerinin deneyimlerini kentsel yoksulluk ve sermaye gibi kavramlar bağlamında tartışmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle bahsedilen kavramlarla ilgili genel bir çerçeve çizmek yerinde olacaktır.

Kentsel yoksulluk

Dünya genelinde ilk kez 2007 yılında kentsel nüfus ile kırsal nüfus eşitlenmiştir (World Bank, 2007). Kentsel nüfusun artış gösterdiği sürecin hız kesmeden devam etmesi ve iki uç arasındaki makasın zaman içerisinde kentsel alan lehine açılması beklenmektedir. Kentsel nüfusta yaşanan bu değişim söz konusu alanların sunduğu imkanlara rağmen buralarda yaşanan sorunların artmasını ve çeşitlenmesini beraberinde getirmektedir. Bu nedenle kentsel alanı ilgilendiren sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik uygulamalar sıklıkla gündeme gelmektedir.

Küresel ölçekte ekonomik kalkınma ve refah artışına rağmen bu gelişmelerin durumuna katkı sunmadığı kesimler de kentlerde yaşamaktadır. Bu kesimlerin başında gelen kentsel yoksullar yaşadıkları ekonomik zorluklar ve gündelik yaşamda metalaşmış koşullarla mücadele etmek zorunda kalmaktadır (Mingione, 1996, ss. 4-7). Beceri gerektirmeyen, düşük ücretli ve güvencesiz çalışma koşullarıyla karşı karşıya olan kent yoksulları yetersiz, güvensiz ve kalabalık koşullarda yaşamlarını sürdürmektedir. Yoksullar, yaşadıkları bölgelerde kentsel altyapı yetersizlikleriyle mücadele etmekte ve buna ek olarak kent yaşamının beraberinde getirdiği kültürel, sosyal ve psikolojik sorunlarla da karşı karşıya kalmaktadır (Baker, 2008; İstanbul Kent Konseyi, 2022, s. 27).

Kentte yaşayan kırılgan gruplardan biri olarak öğrenciler, yoksulluğu farklı şekillerde deneyimlemektedir (İstanbul Kent Konseyi, 2022: 6). Üniversite öğrencilerinin büyük bir kısmının

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

ekonomik sermayelerini ailelerinin maddi kaynakları oluşturmaktadır. Ekonomik bakımdan ailesine bağlı olan bu öğrencilerin yaşam koşullarının toplumun diğer kesimlerine kıyasla düşük olması beklenmektedir. Özellikle aile evinden uzakta bir kentte üniversitede eğitim alan öğrenciler barınma ve beslenme gibi temel ihtiyaçlarını karşılamada ve bunun yanında sosyal ve kültürel etkinliklere dahil olmada zorluklar yaşamaktadır (Öçal, 2023, s. 211). Her geçen gün yoksulluk riskiyle karşı karşıya kalma olasılığı artan genç bireylerin refah seviyelerinin artması kamu politikalarının onları gözetmesi sonucunda mümkün olabilecektir (Öçal, 2025, s. 125).

Yoksulluğun hane bazında ölçülmesi öğrencilerin yaşadığı deneyimleri detaylı bir şekilde ortaya koymayı engellemektedir. Bu durum hanede yoksulluğun olmadığı ancak öğrencinin yoksulluk yaşadığı durumların göz ardı edilmesine neden olmaktadır. Bu nedenle yoksulluğun bireysel tezahürleri üzerine düşünmek gerekliliği ortaya çıkarken, bu yaklaşım bireylerin birer eyleyen olarak etkilerini görebilmeyi de sağlamaktadır (Canbulut, 2022, ss. 19-20).

Bourdieu ve sermaye kavramı

Toplumsal dinamikleri açıklamak için kullanılabilecek sermaye kavramı Bourdieu'ye göre kullanılabilir kaynaklar ve iktidar kümesidir (Bourdieu, 1984, s. 114; Bourdieu ve Wacquant, 1992, s. 119). Buradan hareketle sermaye bireyin toplumsal olarak inşa edilen çıkarlarına göre hareket edebilmesini kolaylaştırırken (Pham, 2021), toplumsal hiyerarşide üst seviyelere ulaşmasının ve orada kalmasının önünü açmaktadır.

Bourdieu toplumsal yaşamın farklı boyutlarına karşılık gelen edebiyat, spor veya siyaset gibi alanların bir oyun alanı olduğunu iddia etmektedir. Bu oyunda oynayanların elinde çeşitli sermaye türlerine karşılık gelebilecek koz kartları bulunmaktadır. Sermaye türleri bu koz kartları gibi sahibinin oyunda mücadele süreçlerine katkı sunmaktadır. Oyuncunun hareketleri elindeki kozların sayısına ve bileşimine bağlıdır. Bunun yanında oyuncular kozlarını korumak veya artırmak için oyunu güçlü olduğu sermaye türü üzerinden devam ettirmeyi tercih etmektedir (Bourdieu ve Wacquant, 1992, ss. 98-99). Sonuç olarak da sahip olunan bir sermaye türü o sermayenin etkili olduğu tüm oyunlarda sahibinin çıkarını ve dolayısıyla toplumsal süreçlerdeki konumunu etkilemektedir (Bourdieu, 1985, s. 724).

Sermayeyi işlevselleştiği alanlara göre üç temel biçimde ele almak mümkündür. Bunlar ekonomik, kültürel ve sosyal sermaye olarak isimlendirilmektedir. Ancak en baştan söylenmelidir ki bu sermaye türleri birbirinden tamamen bağımsız değildir. Aksine her bir sermaye türü hem bir diğerini etkileyebilmekte hem de farklı kişilere transfer edilebilmektedir (Bourdieu, 1986, ss. 243, 253). Her ne kadar her bir sermaye türünün ayrı ayrı veya ilişkisel olarak değerlendirilmesi önem taşısa da mevcut çalışma kapsamında ekonomik ve kültürel sermayeye odaklanılmıştır. Bireyin yaşamı boyunca kurmuş olduğu ağlar ve bu ağların sağlayacağı kredilerle ilişkilendirilen sosyal sermaye (Bourdieu, 1986, ss. 248-249) ise çalışmanın odağını genişleteceği için araştırmaya dahil edilmemiştir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Ekonomik sermaye

Ekonomik sermaye hemen ve doğrudan paraya dönüştürülebilir ve mülkiyet hakları biçiminde kurumsallaştırılabilir sermayedir. Ekonomik sermaye en açık şekilde gözlemleyebileceğimiz sermaye türü olarak hem doğrudan erişim imkanları tanımakta hem de farklı sermaye türleri ile ilişkilerinde dolaylı yoldan bireye katkı sağlamaktadır (Bourdieu, 1986, ss. 243, 252). Bu nedenle diğer tüm sermaye türlerinin birikimi ve korunması için finansal kaynaklara erişim ana koşuldur (Bourdieu, 2005, s. 194).

Üniversite öğrencilerinin ekonomik sermayesinin kaynakları çeşitlidir. Öğrencilerin ekonomik sermayesinin temel kaynağı ebeveynlerin çocuklarının eğitimine yaptığı maddi destektir (Li ve Qiu, 2018, s. 4). Ebeveynler eğitim için gerekli olan maddi desteği gelir ve hanenin sabit varlıkları aracılığıyla sağlamaktadır. Aileden gelen ekonomik sermayenin miktarı öğrencilerin ne tür bir eğitim aldığını, hangi kaynaklara ulaşabildiğini ve mezun olunca karşısındaki kariyer seçeneklerinin neler olduğunu doğrudan etkileyebilmektedir (Zhang, 2022, ss. 3208-3209). Nispeten yüksek sosyo-ekonomik statüye sahip aileler çocuklarına kaliteli eğitim fırsatları sağlamaya çalışmakta, bu da çocukların akademik başarılarına katkı sunmaktadır (Li ve Qiu, 2018, s. 4). Daha fazla ekonomik sermaye, öğrencilerin ek ders alarak veya kurslara katılarak bilgiye erişimine yardımcı olmaktadır (Çelik vd., 2024, s. 299). Bunun yanında yüksek ebeveyn ekonomik sermayesi öğrencilerin tamamen ders çalışmaya konsantre olmalarını sağlayarak eğitim performansını artırabilmektedir (Barsegyan ve Maas, 2024, s. 3).

Alt sınıftan gelen aileler ise öğrenim masraflarını karşılamak için daha az mali imkana sahiptir (Barone vd., 2018, s. 556). Bu da öğrencilerin yukarıda bahsedilen imkanlara erişimini ve dolayısıyla akademik süreçlerini olumsuz etkileyebilmektedir. Söz konusu öğrencilerin tek ekonomik sermayesinin aileden gelen maddi destek olduğu durumda, ailenin diğer üyeleri ve okuyan çocuklar da bu paylaşımdan etkilenebilmektedir (Çevik vd., 2017, s. 28). Bu durum gelir eşitsizliğinden olumsuz etkilenen ailelerde maddi kaynağın daha da eşitsiz bir şekilde dağıtılması anlamına gelmektedir (Beller, 2009, s. 525).

Öğrencilerin kaynaklarının çeşitlenmesi kendilerine yapılan maddi desteklerle de yakından ilişkilidir. Artan sayıda genç yükseköğretime dahil olurken eğitim hibelerle, kredi ve çeşitli sübvansiyonlarla desteklenmekte (Goldthorpe, 2010, s. 317), böylece öğrencilerin ve ailelerinin ekonomik sermayesinin negatif etkisi azaltılmaktadır (Zhang, 2022, s. 3211). Ayrıca bu destekler öğrencilerin akademik süreçlerini devam ettirirken daha fazla ders çalışmasına, alttan ders bırakmamaya gayret etmesine ve akademik olarak daha başarılı olmasına katkı sunabilmektedir (Kandemir vd., 2020, s. 84). Son kertede bu desteklerin alt sınıftan öğrencilerin nitelikli bir beyaz yakalı işte çalışarak yukarı doğru toplumsal hareketlilik sağlamasına yardımcı olacağı düşünülmektedir (Barone vd., 2018, s. 556).

Düşük ekonomik sermayeye sahip öğrenciler üniversitede okurken çalışmak zorunda hissedip (Barsegyan ve Maas, 2024, s. 3) eğitimden ziyade para kazanmaya öncelik verebilmektedir (Zhang, 2022, s. 3211). Söz konusu öğrenciler zamanlarını ders çalışma ve ücretli çalışma arasında dengelemek durumunda kalmaktadır (Macaulay vd., 2023, s. 1988). Ayrıca, neredeyse tam zamanlı

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

çalışan bu öğrenciler ekonomik sermayelerini daha rasyonel harcamak için hesaplamalar yapmaktadır (Friend, 2018).

Kültürel sermaye

Kültürel sermaye, belirli koşullarda ekonomik sermayeye dönüştürülebilir ve eğitimsel yeterlilikler biçiminde kurumsallaştırılabilir sermaye türüdür. Bu sermaye türü sahip olunan bilgi ve becerilerin nasıl elde edildiğine işaret etmektedir (Bourdieu, 1986).

Kültürel sermaye cisimleşmiş, nesnelleştirilmiş ve kurumsallaşmış olmak üzere üç şekilde kendini göstermektedir. Cisimleşmiş kültürel sermaye, insan bedeni ve zihninin uzun süreli eğilimleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu eğilimler bireylerin sosyalleşme süreçlerinde kendilerine çaba harcaması sonucunda edinilmektedir. Kültürel sermaye aktarımı ekonomik sermaye aktarımı kadar açık değildir. Bu sermaye türü küçük yaşlardan itibaren maruz kalınan sosyalleşme ve okullaşma süreçleri ile yakından ilişkilidir. Bireylerin duruşu, konuştuğu diller, müzik ve sanat zevki bu bağlamda değerlendirilmektedir. Nesnelleştirilmiş kültürel sermaye ise sahip olunan kültürel mallarla ilişkilidir. Klasiklerin bulunduğu bir kütüphane, enstrümanlar ve ünlü ressamların resimleri bu sermayenin unsurlarındadır. Nesnelleştirilmiş sermaye elde edildiği, kullanıldığı ve yatırıma konu olduğu sürece etkilidir. Son olarak kurumsallaşmış kültürel sermaye, sahibine kültür açısından garantilenmiş ve geçerliliği olan bir belge sağlayan sermaye türüdür. Akademik süreçlerle ilişkilendirilebilecek kurumsallaşmış sermaye, sahibine yeterlik ve kredi sağlamaktadır. Bu bakımdan eğitim alınan yükseköğretim kurumu ne kadar kaliteli ise sahip olunan diploma da o kadar değerli olmaktadır (Bourdieu, 1986, ss. 244-248).

Bourdieu'ye göre yükseköğretimdeki eşitsizlikleri yalnızca ekonomik sermaye ile açıklamak mümkün değildir. Bu nedenle kültürel sermayenin rolünü incelemeye ihtiyaç vardır (Bourdieu, 2014, s. 167). Kültürel sermaye kavramı eşitsiz kültürel miraslara sahip olanların akademik performansında aksi takdirde açıklanamayan farklılıkları açıklamaya yardımcı olmaktadır (Bourdieu, 2005, s. 2). Eğitim süreçlerinin kapsamlı analizini yaparken aile geçmişinin çocukların eğitim fırsatları ile akademik başarısı üzerine etkisini anlamak önemlidir ve kültürel sermaye bu etkiyi anlaşılır hale getirmektedir (Li ve Qiu, 2018, s. 2; Prieur ve Savage, 2013, s. 247; Zhang, 2022, s. 3208). Bu yaklaşım akademik başarısızlığı doğal yeteneklerin bir etkisi olarak gören açıklamalardan bir kopuş sergilemekte ve sorunu yoksulluktan öte kültürel sermayenin yetersizliği ile ilişkilendirmektedir (Bourdieu, 1986, ss. 243-244). Buna göre, alt sınıflardan gelen öğrenciler, sosyo-ekonomik veya coğrafi dezavantajlarını içselleştirerek görünüşte adil bir eğitim sisteminde fırsat eşitsizliği ile yüzleşmektedir (Liu, 2019, s. 525). İstisnai örnekler, bireysel çabalarla bu dezavantajlı konumu aşabilmiş olsa da bu durum eşitsizliklerin üstünün örtülmesi anlamına gelmektedir (Bourdieu ve Passeron, 1979, s. 23). Bahsi geçen öğrenciler yüksek eğitimli ebeveynlere sahip akranlarıyla karşılaştırıldığında, ne tür akademik ve sosyal seçimlerin yapılacağı konusunda bilgiye erişmede daha fazla sorunla karşılaşmaktadır (Pascarella vd., 2004, ss. 252). Daha kültürlü ailelerden gelen öğrenciler ise hem daha yüksek akademik başarı sergilemekte hem de çeşitli alanlarda farklı kültürel tüketim ve ifade biçimleri göstermektedir (Bourdieu ve Wacquant, 1992, s. 160). Kültürlü bir aileden gelen öğrencinin verili olarak sahip olduğu bilgiye erişmesi için diğer öğrencilerin daha fazla emek vermesi gerekmektedir Bir

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

diğer anlatımla, bazıları için miras alınan ileri kültür seviyesi bu kişiler için bedel ödenen bir 'fetih' haline gelmektedir (Bourdieu ve Passeron, 1979, s. 24).

Aileden kültürel sermaye açısından eksik kalan öğrenciler için ise yükseköğretim bir alternatif olabilmektedir. Buna göre, akademik süreçler yükseköğretime dahil olan kimselere bir temel oluşturarak ayrıcalık ve kültürel sermaye kazandırmaktadır (Webb vd., 2002, s. 130). Ailelerinden uzakta okuma imkanına erişen ve kendilerini daha yakından tanıma imkânı bulabilen üniversite öğrencileri burada edindikleri deneyimler sayesinde kendilerini farklı yetiştirebilmektedir. Derslerde öğrenilen konuların ötesinde farklı kaynaklardan bilgi edinmek, yükseköğretimin sunduğu kültürel değişim programlarından yararlanmak, ders içi ve dışı aktivitelere katılmak veya kentteki kültürel faaliyetlerin parçası olmak bahsi geçen öğrencilere farklı bakış açıları kazandırmaktadır. Ayrıca, derse davet edilen misafir konuşmacılar, sınıf içi aktiviteler veya saha gezileri gibi farklı yöntemler öğrencinin okulda edindiği bilgiyi gerçek yaşam ile bağdaştırmasına yardımcı olmaktadır. Bu imkanlar düşük kültürel sermayeye sahip öğrenciler için nispeten artırımlı sonuçlara katkıda bulunmaktadır (Egger, 2023, s. 16; Pascarella vd., 2004, s. 280).

Her ne kadar kültürel üretim alanı ekonomik alan kadar miras alınmış ekonomik sermaye talep etmese de (Bourdieu, 1993, s. 43) kültürel sermaye birikiminin ekonomik sermaye birikiminden ayrılması mümkün değildir (Bourdieu, 2014, s. 203). Bir başka söylemle, aileden aldığı kültürel sermaye yetersiz olan öğrencilerin kültürel açıdan kendi altyapılarını hazırlamaları ekonomik sermaye gerektirmektedir. Öğrencilerin nesnelleşmiş kültürel sermayeye erişimleri, kitap dolu kütüphane oluşturabilmeleri veya enstrüman çalabilmeleri için ekonomik sermayeye sahip olmaları gerekmektedir. Ayrıca kurumsallaşmış sermaye, öğrencilerin mezun olup diploma alabilmesi için ders çalışmasını gerektirmektedir. Bu nedenle akademinin gereklerini yerine getirmek ve başarılı bir performans sergilemek ve böylece kültürel sermaye edinim sürecini hızlandırmak öğrenciye ders çalışması için ücretsiz sağlanan zamana ve çalışma enerjisine bağlıdır (Barsegyan ve Maas, 2024, s. 3; Bourdieu, 1986, s. 246).

Eğitim süreçlerini etkileyen bir diğer unsur olarak coğrafi koşulların etkisi üzerinde de durmak gerekmektedir. Eğitimin bir kentte ya da daha küçük bir yerleşim alanında alınması kültürel sermayeye erişim konusunda farklı sonuçlar doğurmaktadır. Örneğin, taşrada üniversite okuyan gençler öğrencilik sürecini entelektüel uğraşlara ayırmaya daha az meyillidir (Bourdieu ve Passeron, 1979, ss. 24-25, 49). Bu noktada teknolojik gelişmeler öğrencilerin kültürel sermaye birikimine katkıda bulunabilmektedir. Giderek artan sayıda kültürel ürün dijitalleştirilip bulut tabanlı hale geldikçe gençler kültürel sermayenin yeni nesnelleştirilmiş formlarına ulaşım sağlayabilmektedir (Prieur vd., 2023, s. 5). Sonuç olarak ekonomik eşitsizlikler kültürel tüketimin farklı biçimlerinde gençleri teknolojide eşitlemeye başlamaktadır. Ancak burada belirtilmelidir ki herkesin sahip olduğu kültürel özellikler sermayeye dönüşememektedir. Bir diğer anlatımla kültürel sermayenin kıtlık değeri, sahibine ayrıcalık sağlamaktadır (Bourdieu, 1986, s. 245). Buradan hareketle daha fazla insanın sahip olduğu kültürel sermayede "enflasyon" yaşandığında bu sermaye biçiminin değeri azalmaktadır (Prieur ve Savage, 2013, s. 250). Bu yüzden benzer koşullarda eğitim alan diğerlerinden farklılaşabilmek öğrenciler için kaçınılmaz hale gelmektedir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Yöntem

Araştırmanın yöntemi

Çalışmanın çıkış noktası, yazarın farklı kentlerde katıldığı etkinliklerde üniversite öğrencisi gençlerin ekonomik sorunlar yaşadığını ve gelecek kaygısı taşıdığını dile getirmesidir. Yaşanılan kent özelinde bakıldığında ise öğrencilerin bir kısmının kentte gıda ve içecek sektöründe hizmet veren kuruluşlarda çalıştırıldığı gözlenmektedir. Bu, genel olarak üniversite çevresinde de sıklıkla dile getirilen ve derslere ilgisizliğin sebeplerinden biri olarak kabul edilen bir konudur. Buradan hareketle, gözlemlenen ve sezgisel olarak var olduğu düşünülen sorun yazar tarafından daha detaylı incelenmek istenmiştir.

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi özelinde üniversite süreçlerinde sorun yaşayan, kayıt donduran ya da üniversiteden ayrılan öğrenci sayısına dair bir veriye rastlanmamıştır. Öğrencilerin ekonomik ve kültürel sermaye edinim ve gelişim süreçlerinde karşılaştıkları sorunlara dair herhangi bir veri de ulaşılabilir değildir. Türkiye genelinde paylaşılan sayısal veriler ise öğrencilerin bu süreci nasıl deneyimlediklerini ortaya koymada yetersiz kalmakta ve soruna ilişkin parçacıl bir görünüm sunmaktadır. Bahsedilen öğrenci gruplarının yalnızca sayılardan ibaret olmadığı ve yükseköğretime yönelik politikaların öğrenci deneyimlerinin detaylı incelenmesi sonucunda ortaya konabileceği ve değerlendirilebileceği gerçeğinden hareketle nitel bir araştırma yapılmasına karar verilmiştir. Bu doğrultuda ve yapılan literatür taraması sonrasında elde edilen bilgiler ışığında gerçekleştirilen çalışma, nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji örneğidir. Fenomenoloji bir olgunun belirli gruplar tarafından nasıl deneyimlendiğini ortaya koymayı amaçlayan bir nitel araştırma desenidir (Creswell, 2007, s. 62). Mevcut çalışma, üniversite öğrencilerinin ekonomik ve kültürel sermaye süreçlerinde yaşadıkları deneyimleri incelemeye odaklanmaktadır.

Çalışma grubu

Üniversite öğrencilerinin deneyimlerini inceleyen bu çalışmaya katılanlar Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünde farklı sınıflarda öğrenim görmekte olan cinsiyet bakımından homojen bir dağılım gösteren 26 öğrencidir. Bu bölüm öğrencilerinin, mezun olduklarında yönetici olarak istihdam edileceği göz önünde bulundurulduğunda, iletişim becerilerinin kuvvetli ve kültür düzeylerinin yüksek olması beklenmektedir. Bir diğer söylemle Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü, üniversitenin kültürel sermaye ile yakından ilişkili bölümlerinden biri olması sebebiyle seçilmiştir.

Veri toplama aracı

Araştırmanın başında belirlenen sorulara yanıt bulabilmek için 26 öğrenci ile 2025 yılının Nisan ayında yüz yüze ve çevrimiçi yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Her ne kadar her bir öğrencinin bireysel deneyimleri çalışma açısından kritik öneme sahip olsa ve bu nedenle mümkün olduğu ölçüde çok sayıda öğrenciye ulaşılmaya çalışılsa da veri doygunluğuna erişildikten bir süre sonra görüşmelere son verilmiştir. Mülakatlar gerçekleştirilmeden Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır. Araştırmada ölçüt

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

örnekleme yöntemi seçilmiş ve burada ölçüt derse düzenli katılım sağlama ve sağlamama olarak belirlenmiştir. Bu ölçütün seçilmesinin temel nedeni çalışan öğrencilerin derse düzenli katılım oranının düşük ve derse düzenli katılan öğrencilerin kültürel sermayeye sahip olma olasılığının yüksek olacağı beklentisidir. Bu nedenle öncelikle derslere düzenli katılım sağlayan öğrencilerle görüşülmüştür. Bu öğrencilerin büyük bir bölümüyle üniversite yerleşkesinde yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş, daha küçük bir kısmına ise çevrim içi araçlar aracılığıyla ulaşılmıştır. Ardından, çalıştığı için derse katılım sağlayamayan ve genel olarak sınav için okula gelen öğrencilere vize haftasında ulaşılmış ve mülakatlar ya okulda ya öğrencinin çalıştığı yerde gerçekleştirilmiştir. Toplamda 26 öğrencinin yarısı derse düzenli katılım sağlayan öğrencilerken kalan yarısı da sağlamayan öğrencilerden oluşmuştur. Mülakat öncesinde öğrencilere mülakatın sınav notlarını herhangi bir şekilde etkilemeyeceği bildirilmiştir. Her bir görüşme 1-1,5 saat sürmüş, öğrencilerin herhangi bir çekince yaşamaması adına ses kaydı alınmamış, verilen cevaplar eş zamanlı olarak bilgisayara not edilmiştir.

Verilerin analizi

Öncelikle görüşmelerde verilen yanıtlar yeniden gözden geçirilmiş ve basit yazım hataları düzeltilmiştir. Ardından veriye aşina olmak adına kaydedilen cevaplar baştan sona iki kere okunmuş ve cevapların hangi konularda ortaklaştığı incelenmiştir. Görüşmelerden elde edilen bulgular, literatür okumaları ve öğrencilerden alınan cevaplar neticesinde netleştirilen temalara denk düşecek şekilde betimsel analiz edilmiştir. Ardından ortaklaşılan temaları temsil edebilecek cevaplar belirlenmiş ve çarpıcı örnekler belirlenen temalar altında katılımcı ifadeleri de paylaşılarak sunulmuştur. Ekonomik sermaye ile kültürel sermaye başlıkları altında toplanabilecek bulgular farklı başlıklar altında ele alınmıştır. Temalar arası benzerlikler fark edilince birlikte değerlendirilmiştir.

Geçerlik ve güvenirlik

Araştırmanın geçerlik güvenirliği açısından mülakatlar boyunca öğrencilerin cevaplarını detaylandırması ve örnekler vermesi istenmiştir. Alınan cevaplar araştırmacının kendi cümleleri ile özetlenmiş, verilen cevabın aynı anlama gelip gelmediği sorulmuş ve öğrenciden teyit alınmıştır. Yurtta kalan görüşmeciler ve yakın arkadaş olduklarını söyleyen öğrenciler kendi içerisinde benzer deneyimlere sahip oldukları için yanıtlarının tutarlı olup olmadığı karşılaştırılmıştır. Katılımcıların yanıtlarının yapılan doğrudan alıntılarla paylaşılması yorumların güvenilirliğini güçlendirmektedir. Öğrencilerin paylaştığı sorunlar isim verilmeden başka akademisyenler ve öğretmenlerle de tartışılmıştır. Ayrıca çalışma, 26. Kamu Yönetimi Forumu'nda sunulmuş ve sunum sonrası yapılan yorumlarla zenginleştirilmiştir. Son olarak, araştırmanın iç geçerliliğini artırmak amacıyla uzman incelemesi stratejisine başvurulmuş ve bu bağlamda çalışma bir dış uzman ile paylaşılmış ve gelen geri bildirimler sonrasında temalar netleştirilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın ekonomik ve kültürel sermaye süreçleri ile ilgili bulgularına geçmeden önce katılımcıların cinsiyeti, ebeveynlerinin eğitim durumu, üniversitede geçirdikleri toplam yıl sayısı, not ortalamaları ve derse katılım durumlarına dair bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Tablo 1.
Görüşmecilere Dair Bilgiler

Görüşmeci	Cinsiyet	Anne Eğitim	Baba Eğitim	Devam Yılı	Ortalama	Derse Düzenli Katılım
G1	E	İlkokul	İlkokul	4	2,64	
G2	K	Ön lisans	Lise	4	3,12	
G3	E	Lise	Lise	6	3,35	
G4	K	İlkokul	İlkokul	4	3,54	
G5	E	İlkokul terk	İlkokul terk	2	2,94	
G6	K	İlkokul	İlkokul	4	3,40	
G7	E	Lise	Lise terk	4	2,82	Evet
G8	K	Lisans	Lisans	4	3,57	
G9	K	Ortaokul	Ortaokul	4	2,91	
G10	E	Ön lisans	Lise	3	2,80	
G11	E	İlkokul	Lise	5	2,48	
G12	E	Ortaokul	Lise	5	2,95	
G13	K	Lisans	Lisansüstü	2	3,20	
G14	E	İlkokul	Lise	5	2,60	
G15	E	Lise	Lise	4	1,59	
G16	E	İlkokul	İlkokul	5	1,87	
G17	E	Lise	Lisans	5	2,34	
G18	K	İlkokul	İlkokul	3	1,52	
G19	K	Lise	Lise	3	2,25	
G20	K	İlkokul	Lise	3	1,93	Hayır
G21	E	Ön lisans	Lisans	3	2,10	
G22	E	Ortaokul	Ortaokul	3	1,75	
G23	E	Lise	İlkokul terk	6	2,00 altı	
G24	K	Ortaokul	İlkokul	3	1,76	
G25	K	Ortaokul	Ortaokul	3	1,77	
G26	K	İlkokul	İlkokul	3	2,83	

Ekonomik sermayeye dair bulgular

Ekonomik sermaye, konumuz açısından ebeveynlerin sahip olduğu maddi kaynaklardan çocuklarına ayırdıkları pay ile öğrencilerin sahip olduğu maddi imkanlara karşılık gelmektedir. Bu sermaye üniversite öğrencilerinin eğitim süreçlerini, başarılarını ve gelecekteki fırsatlarını etkileyecek güce sahiptir. Bu noktada görüşmecilerin homojen bir gruba karşılık gelmediğini, her birinin diğerinden farklılaşan deneyimleri olduğunu söylemek gerekmektedir. Çalışmada elde edilen bulgular görüşmecilerin hemen hepsinin beslenme, barınma ve diğer temel giderlerini karşılama konusunda ekonomik sıkıntılara değindiğini göstermektedir. Eğitim sürecine başlama veya başka bir kentte yeni bir yaşam kurma süreci kent yoksulu öğrenciler için sancılı olabilmektedir. Görüşmecilerden 3'ü maddi imkansızlıklardan ötürü üniversite eğitimi başlamadan okulu dondurduklarını ifade etmiştir. Bu cevaplardan **eğitimde fırsat eşitsizliği** sorununun yaşandığı çıkarımını yapmak mümkündür:

"*1 sene mezuna kaldım. Ertesi sene üniversiteyi kazandım. Maddi durumdan dolayı 1 sene dondurdum. O zaman markette çalıştım, para biriktireyim geleyim dedim*." (G4, 24, K)

"*Kazandım ama maddi yetersizliklerden dolayı buraya gelemedim. Üniversiteyi kazandığım sene babam ameliyat oldu ve 1 sene boyunca çalışamadı. Ben de destek alamayacağımı bildiğimden gelmedim. Orada 2 sene*

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

boyunca çalıştım. Sonra okula gelmek istedim. Kendimi iş yerimden kovdurmaya çalıştım ki bana tazminat versinler... Sonra insan kaynaklarına gittim, konuştum ve kovdular. Kıdem tazminatı ve 6 ay boyunca işsizlik maaşı aldım. Zaten o para ile buraya yerleştim." (G18, 23, K)

"Üniversiteyi kazandım. Buraya gelmeden markette çalıştım, para biriktirdim. Buradaki evi öyle tuttum." (G19, 21, K)

Görüşmecilerin büyük kısmı eğitime devam edebilmek için ailesinden maddi destek almaktadır. Bu miktar, ebeveynlerin ekonomik sermayesine ve yaşam alanlarının üniversiteden uzaklığına, öğrencinin ise ihtiyaçlarına, çalışma durumuna ve aileden beklentilerine göre değişiklik göstermektedir. Buna göre ailesinden aylık 2.000-3.000 lira alan öğrenci olduğu gibi ailesinin 10.000 lira gönderdiği öğrenci de vardır. Görüşmecilerin ailesi ile aynı yerde yaşadığı durumda ekonomik sermaye açısından sorun yaşama ihtimalleri azalırken, aileden uzakta yaşamak sermayeye ihtiyacı artırmaktadır. Burada öğrenciler açısından temel sorun aileden gelen maddi desteğin öğrenciye sağladığı **alım gücünün düşmesi**dir. Üniversite eğitimini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmek, alım gücündeki düşüş nedeniyle öğrenciler için giderek daha büyük bir zorluk haline gelmektedir. Desteğin yetersiz kaldığı durumda öğrenciler kendi yoksullukla mücadele yollarını geliştirmeye çalışmaktadır:

"Ben üniversiteye ilk başladığımda babam o zaman da memurdu. 2019'da 500 lira gönderirdi. Son sene 10.000 lira yetmiyordu. Orantısızlık burada başlıyor. İkisi de dengeli artmadı. Gelir %100 artsa da gider %300 artıyor. O arayı kapatmak lazım. Hadi kalk git çalış." (G14, 25, E)

Ekonomik sermayesini artırabilmek amacıyla burs/kredi imkanlarından yararlanan öğrenciler, görüşmeciler içerisinde çoğunluktadır. 2024 yılında 2.000 lira olan burs/kredi miktarı 2025 yılının ocak ayında 3.000 liraya yükselmiştir. Ancak öğrenciler, bu **ekonomik desteklerin yetersiz kaldığı**nı ve temel ihtiyaçlarını karşılamada yeterince etkili olmadığını ifade etmiştir:

"Bursun 1.000 lirası yurda gidiyor. Kalan 2.000 liranın 1.000'i faturalar ve ulaşıma. Öğrenci için 3.000 lira çok az. 3.000 liraya ne kitap alabilir ne kültürel seviyesini artırabilir." (G1, 22, E)

"Hiç yeterli değil. Hazırlıktayken kredi asgari ücretin üçte biri kadardı. Şimdiki asgari ücretle kıyaslayınca çok aşağıda. Eskiden iki kredi ile bir ev kirası ödeniyordu. Şu an kiranın yarısını dahi ödemiyor." (G11, 22, E)

Bazı öğrenciler okurken çalışarak kendi emekleriyle ekonomik sermayelerine katkıda bulunmaktadır. Görüşmecilerin küçük bir kısmı okul içinde kısmi zamanlı öğrenci olarak çalışırken çoğunluğu okul dışında bulabildikleri, genelde niteliksiz, işlerde çalışmaktadır. Kafe, bar, restoran, market ve mağaza öğrencilerin çalıştığı yerlerin başında gelmektedir. Bunun dışında kurye olarak geçimini sağlayan ya da temizlik yapan öğrenciler de vardır. Çalışma hayatına erkenden dahil olan bu öğrencilerin **bedensel ve ruhsal sağlık sorunlarını** da beraberinde getirebilecek çok boyutlu sorunlarla karşı karşıya kaldıkları görülmektedir:

"Önce 3 ay sigortasız garsonluk yaptım. Sigortalı daha iyi bir işe girmek istedim. Bir kıyafet mağazasında işe başladım. Sürekli baskı yaptıkları için, müdürler laf soktuğu için kendimi iyi hissetmiyordum. Sonra sigortalı sigortasız bakmadan iş aramaya başladım. Şimdi 3 aydır bir restorandayım. Daha az kazanıyorum ama huzurluyum. Kendimi daha iyi hissediyorum. İnsan muamelesi görüyoruz burada." (G4, 24, K)

"*Normalde markette çalışıyorum. Yoğun olunca yandaki kafeye geçiyorum. Kafe de onların... Daha fazla para vermiyor. Shiftte adım 'joker' yazıyor*." (G9, 22, K)

"*Patronum çok iyi. Sınav haftası izin veriyor ama yerime birini buluyorum. Paramı günlük alıyorum işyerinde. Ben izindeyken yerime çalışan kişi alıyor... Arkadaşım şimdi hamile. Finallerde büyük ihtimal çalışmayı kabul etmeyecek. Yerime birini bulmam zorlaşacak sanırım.*" (G19, 21, K)

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

"Güvence arıyorum, yerim belli olsun istiyorum. Bir günlük işlerden sıkıldım. Günlük iş genelde internet sitelerinde, sosyal medya gruplarında oluyor... Bazen sorun çıkıyor. Adam başta normal yaklaşıyor. Yüz yüze gelince ses tonundan niyetini anlıyorum... Çalışırken tensel temasa giden bir şeyler oldu... Gözsel olarak da karşılaştım." (G20, 21, K)

Öğrencilerin ekonomik sermayelerinin yalnızca kendilerine ait olmadığı, kazandıkları para ile aile bireylerinin ihtiyaçlarını karşıladığı da görülmektedir. **Aile ekonomisine katkı yoluyla sermayenin paylaşılması** görüşmecilerden bazısının ekonomik sermayelerinin azalması ile sonuçlanmaktadır. Bu durumda ailenin sahip olduğu ekonomik sermaye düzeyi ile hane içerisinde eğitim hayatını sürdüren diğer bireylerin varlığı belirleyici bir rol oynamaktadır:

"*İlk dönemde dersim yoktu. İşe girdim. Aileme destek oluyorum. Eve maaş girerken eşyalar değişti. Kira ve fatura zamanı gelince, kardeşimin okul masrafı olunca ben abisi olarak veririm*." (G14, 25, E)

"*Kardeşime atıyorum 2.000-3.000 lira. Aydın'da okuyor. Kardeşimin çalışmasını istemiyoruz*." (G25, 22, K)

Öğrenciler yukarıda belirtilen ekonomik sermaye süreçlerine dahil olurken sermayelerini barınma, yeme-içme, ulaşım ve iletişim gibi temel giderlere harcadıktan sonra kalan miktarı kültürel ihtiyaçlarını karşılamak için kullanabilmektedir. Buradan hareketle, görüşmecilerin kültürel sermayesi kapsamında değerlendirilebilecek bulgulara yer vermek yerinde olacaktır.

Kültürel sermayeye dair bulgular

Kültürel sermaye, öğrencilerin doğduğu ve büyüdüğü ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel seviyesi ile doğrudan bağlantılıdır. Görüşmecilerin ebeveynlerinin eğitim seviyesine bakıldığında büyük bir bölümünün eğitim düzeyinin düşük olduğunu söylemek mümkündür (Tablo 1). Ebeveynlerinin eğitim seviyesinden bahsederken annelerinin kız çocuğu olmasından ötürü okutulmadığına veya erkek çocuklarının ailenin geçimini üstlenmek üzere okumayı bıraktığına değinen görüşmeciler olmuştur. Çoğu ilkokul mezunu olan bu ebeveynlerin çocuklarının kültürel sermaye oluşumunda yetersiz kalacağı açıktır. Buna karşın, öğrencilerin büyük bir kısmı üniversite eğitimini tamamlamaları için ailesinden destek görmektedir. Az sayıda öğrenci ise ebeveynlerinin üniversite eğitimi konusunda yeterli farkındalığa sahip olmadıklarını ya da çocuklarının eğitimlerini desteklemediklerini gösteren cevaplar vermiştir. Kısacası, **ailenin üniversiteye yönelik tutumu** öğrencilerin eğitim süreçlerini etkileyen bir faktör olarak değerlendirilmelidir:

"*Bizim ailemizde hiç üniversite okuyan öğrenci yok. Ailem gereksiz görüyordu*." (G18, 23, K)

"*Doğduğun ev kaderindir tarzında… Kültürel bir birikim yoktu… İmreniyorum batıda olan arkadaşlarıma*..." (G14, 25, E)

"*Ben hazırlık okudum. O zaman sorun yoktu. Başarı ile geçtim hazırlığı. Sonra köyde bu adam çıktı. Ailem beni evlendirmek istedi. Kız kısmı okumaz gibi. Ben okumak istiyorum dedim. Telefonu elimden aldılar. Abim yardım etti buraya geldim*." (G20, 21, K)

Yukarıda bahsedilen sebeplerden ötürü üniversitelere, akademik ve idari personele ama aynı zamanda eyleyenler olarak öğrencilere kültürel sermaye eksikliğini kapatma konusunda büyük iş düşmektedir. Derslerde işlenen konular, yapılan tartışmalar, verilen ödevler ve yerleşke içerisinde gerçekleştirilen faaliyetler öğrencilerin kültürel sermayesine katkı sunabilecek niteliktedir. Bir başka söylemle, **akademik uyum ve kültürel sermaye arasındaki bağ** göz ardı edilmemelidir. Ayrıca, öğrencilerin akademik çabaları karşılığında edineceği diploma kurumsallaşmış bir kültürel sermaye

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

göstergesi olduğundan, **akademik yetersizlikle gelen kültürel sermaye eksikliği**ne değinmekte yarar vardır. Okurken çalışmak zorunda olan öğrencilerin önemli bir kısmı derslere aktif katılımda sorun yaşamaktadır. Söz konusu öğrencilerin çalışma nedeniyle düşük ortalamalara sahip olması ileride mezuniyet konusunda sorun yaşamalarına da neden olabilecektir. Bu sorun en çok derslere katılmayan ve okula ancak sınavdan sınava gelen öğrencilerde gözlenmektedir. Aynı sorun, bu kadar kritik olmasa da derse katılım sağlayan ve ortalaması görece yüksek olan öğrencilerde de görülmüştür:

"*Şimdi çalışmıyorum ama o zaman [çalıştığım dönem] sorun oldu. Derslerden geri kaldım. Derslere giremiyoruz, çalışıyoruz, hava sıcak. Sosyal hayat, akademik hayat yetişemiyordum. Ortalamam 4'tü, bahar döneminde 2,5'a düştü.*" (G3, 23, E)

"*Geçen sene ortalamam 3,30 idi. Bu seneye başlarken 3,18. İlk dönemki kötü sonuçlardan sonra 2,95 oldu. Ben 24 saat çalışıp 48 saat izin yapıyordum. Çalışırken pek gelemedim. Sonra da saldım*." (G12, 24, E)

"*Kendimi çok yorgun hissediyorum. Sivilce ilacı da yorgunluk yapıyor. 18'imden beri çalışıyorum, hep çalıştım. Bıraksalar çalışmayacağım, maddi imkanlar bırakmıyor. Ben de ders çalışmak ve yaşıtlarım gibi gezmek isterdim. İnsan neden öyle değil diye karşılaştırma yapıyor. Ama şartlar bu şekilde. Derslerde de yorgunluğum oluyor. Hocalar uzun süre tutunca, blok ders yapınca odaklanma sorunu yaşıyorum*." (G4, 24, K)

"*İş olmasa derslerin üzerine düşerim. Ben bu okula ilk geldiğimde bölüm birincisi olarak mezun olacağım dedim. Sondan birinci olacağım herhalde*." (G24, 21, K)

"*Sizin dersinizde vizeden geçmiştim. Derse geliyordum. Sizden dinleyince dersi anlıyordum. Sonra çalışmaya başladım ve derse gelemedim. Elime notlar geldi ama anlayamadım. Finale giremedim çünkü önceki gün full çalışmıştım. Alarmı duymamışım, uyanamadım. Sonra bütünlemeye de girmedim geçemem diye*." (G19, 21, K)

"*Ben finallere gelecektim. Komagene çağırdı 4 gün için 10.000 lira dedi. Bütünlemelerde hallederim dedim ama hallededemiyorsun. Orada 10.000 lira için finallerden vazgeçiyorsun. Her kuruş değerli şu an.*" (G15, 26, E)

Ailelerinden birkaç adım öteye geçebilmeleri ve kültürel sermayelerine katkı sunabilmeleri öğrencilerin **maddi kaynak ve zaman eksikliği kaynaklı çoklu dezavantajlar** yaşamamalarına bağlıdır. Öğrencilerin bir kısmı dahil oldukları etkinlikleri sayarken genel olarak diğer öğrencilerin de yapabileceği yürüyüş yapma, bilgisayar oyunu oynama, halk konserlerine katılma ya da halı saha maçı yapma gibi etkinliklerden bahsetmiştir. Tiyatroya, bilimsel toplantılara veya kültür seviyelerini artıracak diğer etkinlikler söz konusu olduğunda öğrencilerin kültürel etkinliklere düşük katılım gösterdiği görülmektedir. Bu durumda kimi öğrenciler zaman ve para konusundaki sıkıntılarını sebep olarak göstermektedir:

"*Henüz öyle bir kültür oluşturmadım. Oku, yazın okuldan ayrıl çalış. Belki de fırsat bulamadım.*" (G1, 22, E)

"*Tiyatroya falan gidemiyorum işten kaynaklı. Yoğun, vakit bulamıyorum.*" (G1, 22, E)

"*Vaktim oldukça katılırım. Tiyatro ilgimi çeker. Hiç gidemedim. İzin alamadım iş yerinden çok üzülmüştüm.*" (G20, 21, K)

"*İstanbul'dayken arkadaşlarımla gezerim. Camiler, müzeler... Kendime bir şey katmayı severim. Para harcarken daha az giderim. Yılda 2-3 kere. Toplu gidiyoruz, aramızda konuşuyoruz. Doğaçlama tiyatro var bizi de katmışlardı. Sinemaya 6 aydır gitmiyorumdur. Ücretli konsere gitmedim. Maddi açıdan gitmedim.*" (G4, 24, K)

"*Gezmeye gittiğimiz yerlerde müzeye gitmeyi severim. Müze Kart olunca uygun oluyor. Bandırma'da birkaç kere ücretsiz stand-up gösterileri olmuştu. Bir kere de Barış Manço'ya tiyatro oyunu geliyordu. Arkadaşlarla gideriz dedim. İçeri girdim 500 lirayı görünce geri çıktım hiç bakmadım bile. 150-200 lira olsa insan farklılık olsun diye verir gider.*" (G6, 21, K)

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Bandırma'nın sunduğu imkanların kısıtlı olmasından hareketle öğrencilere farklı veya yakın kentlerdeki etkinliklere katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Aslında katılımcılar farklı yerlere gidip yeni şeyler görmeyi istemekte ancak orada edinecekleri kazanımlarla giderlerini karşılaştırmakta ve kendi ihtiyaçlarına göre rasyonel hareket etmektedir. Gelen yanıtlarda öğrencilerin katıldıkları etkinliğin yanında yol, yemek ve kimi zaman konaklama gibi **kültürel sermaye gelişiminin ek maliyetleri**ni göz önüne aldıkları ve bu yüzden Bandırma'da kalmayı tercih ettikleri veya imkanlarının elverişli olmadığı belirtilmiştir. İmkânı olduğunu belirten öğrencilerden bazısı kültürel etkinliklere katılmaları durumunda diğer bazı olanaklardan mahrum kalacaklarını düşünerek bu **kültürel etkinliklerin yaratacağı fırsat maliyetleri**ni göz önünde bulundurmaktadır:

"*Arkadaşlarla geçen yaz İstanbul'a gittik. KYK'de ücretsiz konaklama imkânı var. İstanbul'u gezdik*."(G13, 21, K)

"*Sürekli gidelim diye konuşuluyor. Benim durumum olduğu zaman arkadaşımın durumu olmuyor. Çanakkale, Bursa, Balıkesir gibi günübirlik gidilebilecek yerler var. Onu bir türlü tutturamıyoruz. Çalışan arkadaşlarım var, günler uymuyor*." (G6, 21, K)

"*Konaklama, yeme içme, yol masrafı var. Sık yapmayız. En son İzmir'de Noel etkinliklerine gittik.*" (G3,23, E)

"*Nadiren. Hem masraflı olacağından hem kalacak yer yok. Kalacak yer ayarlamak lazım, o da masraf olacak. Saatleri ters git gel zor*." (G2, 22, K)

"*Mesele benim para vermem değil, oradayken kaybedeceğim para*." (G15, 26, E)

"*Vakit yok. Ona vaktim olsa para kazanamazdım. Param kazanacaksam ona vaktim olmaz.*"(G18, 23, K)

Kitap okumak ve bir kütüphaneye sahip olmak nesnelleştirilmiş kültürel sermayenin bir parçası olduğundan öğrencilere kitaplarla ilgili sorular da sorulmuştur. Genel olarak derse düzenli gelen öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı olduğu ve kitabı temin etme yöntemlerinin de benzeştiği görülmüştür. Öğrencilerin en azından bir kısmı kendi kütüphanesini oluşturmayı hedeflemekte ve bu nedenle kitaplara yatırım yapmaktadır. Ancak ekonomik sermayeleri bu durumda da önlerine engel çıkarmaktadır. Bu noktada 2. el kitap satış siteleri, öğrencilere bir alternatif sunmaktadır. Kitap değiş tokuş etme, kullanılmış kitap satın alma, farklı internet sitelerinde kitap fiyatlarını karşılaştırma, birlikte aynı siteden kitap sipariş ederek kargoyu ücretsiz hale getirme gibi yöntemler de öğrencilerin sıklıkla başvurduğu bir uygulamadır. Bir başka anlatımla, **kültürel sermaye ediniminde geliştirilen stratejiler** nesnelleştirilmiş kültürel sermaye olarak kitaba erişim süreçlerini etkilemekte ve çoğunlukla kolaylaştırmaktadır:

"*Kendi kütüphanemi yapmak için kitap satın alıyorum.*" (G8, 22, K)

"*Kitaplara çok para harcarım. Kitapta parayı gözüm görmez. Bütçemi zorluyor. Genelde Nadir Kitap üzerinden sahaflardan alıyorum. Daha uygun oluyor. Sahaflarda yoksa mecbur sıfır alıyorum. Evde hiç kütüphane olmadı. Evlatlarıma kütüphane bırakmak isterim o yüzden alıyorum.*" (G1, 22, E)

"*İnternetten en uygununu alıyorum. O kitapların sıfır olmasını istiyorum. Kütüphane oluşturmak istiyorum*." (G20, 21, K)

Bütün bunların yanında **çevrimiçi uygulamalar yoluyla cisimleşmiş kültürel sermaye gelişimi**ni hızlandırmaya çalışan öğrenciler vardır. Ancak, bu uygulamalara yapılan yatırımların finansmanı da öğrenciler için zorlu olabilmektedir. Kullanılan çevrimiçi kaynağa göre yapılan ödeme miktarı da değişiklik göstermektedir. Hepsi için olmasa da bu uygulamaların bir kısmı için öğrenciler ekonomik sermayelerinin ciddi bir kısmını ayırmak durumundadır. Uygulamalara erişim kousunda yaşanması olası bir başka sıkıntı da dolandırıcılar tarafından maddi zarara uğratılmadır:

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

"*Canva 100 lira*." (G1, 22, E)

"*Udemy 200 lira*." (G3, 23, E)

"*Online kurs alıyorum. Open English. Canlı ders. 1 yıl geçerli. Kredi kartı ile aldım. 27.000 lira. O zaman pahalı idi ama şimdi iyi*." (G4, 24, K)

"*KPSS ile ilgili uygulamalar var. İngilizce uygulaması, Busuu. Bir kereliğe mahsus üye olunuyor. 179 lira 1 senelik*." (G10, 21, E)

"Yurdun önünde durdurup herkesi İngilizce dersi veriyoruz diye uygulama yüklediler telefona. 12.000 lira 1 senelik. Senet imzalattılar. Uygulamaya birkaç kere girdim sonra giremedim. Diğer arkadaşım da aldı, o da giremiyor. Ödemedim. 1 ay gecikti. Mesaj yolladılar. İcraya vermişler. Ben konuştum, hepsini ödemeyi talep ettim bir daha aramadılar. O da hala ödüyor. Kaymakamlıkta staj yaptık. Ben o zamana kadar dolandırıldığımızı düşünmedim. Oradaki ablanın akrabası da böyle bir durum yaşamış." (G25, 22, K)

"Dil kursu için çok sıkıştırıyorlar. 16-17.000 lira. Kredi kartı borcuna girdik. Bir yerden ekstra gelmesi lazım. Ben bu yüzden bu yıl çalışmaya başladım." (G26, 21, K)

Her ne kadar teknoloji geliştikçe pek çok hizmete internet üzerinden erişmek mümkünse de öğrenciler genellikle internet üzerinden film veya dizi izlemektedir. Ancak kültürel sermayenin değeri o sermayeye sahip olan kişi sayısı ile ters orantılıdır. **Kültürel sermayenin seçkin doğası**ndan hareketle öğrencilerin, diğerlerinden farklı alanlara yönelmesi önem taşımaktadır. Bu noktada katılımcılardan biri enstrüman çalma becerisini geliştirmek için çaba göstermiş ancak bu çaba ekonomik sermayesinin yeterli olmadığı noktada sekteye uğramıştır. Kısaca, genelden farklılaşabilmek ve eğitim ya da iş alanında elini güçlü kozlarla donatabilmek de yine ekonomik güç ile yakından ilişkilidir:

"*İlk sene kanun kursuna gidiyordum. Biraz öğrenmeye başlamıştım. Öğrenci olduğum için saatlik ücreti düşürmüştü hoca. İlk sene olunca para yetiyordu o zaman. Kanun almak istedim 8.000-9.000 lira civarında idi. Şartlar uygun değildi alamadım. Kursu da bırakmıştım, içimde kaldı... Keman daha uygun. Müzik kulağım olduğu için keman kursuna gidiyordum. Aylık 800 lira ödüyordum. Birkaç ay gittim olacak gibi değil. 800 lira az değildi. Daha az gelirim vardı. Devam edemeyeceğim dedim. Bırakmak zorunda kaldım*." (G6, 21, K)

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Kentsel yoksulluk kentte yaşamanın gerektirdiği ekonomik sermayeye sahip olamama ile birebir ilişkili iken kentin sunduğu imkanlara erişme gücünden yoksun olmayı da içermektedir. Kentsel yoksullar temel giderlerini karşılayacak gelirin yanında sosyo-kültürel gelişimlerine katkıda bulunacak kentsel imkanlara erişim güçlüğü yaşamakta ve bu durum kültürel sermayelerini olumsuz etkilemektedir. Ekonomik bakımdan yaşanan zorluklar temel giderlerin karşılanmasını güçleştirirken kültürel gereksinimler geri plana atılmakta ve bu bireylerin toplumsal süreçlerde yukarı basamaklara tırmanmalarını engelleyici rol oynamaktadır.

Kentsel yoksulluk çeşitli toplumsal kesimleri farklı şekilde etkilediğinden bu gruplar üzerine detaylı araştırmalar önem kazanmaktadır. Söz konusu süreçlerin yaşandığı arenalardan biri de yükseköğretimdir. Yükseköğretime dahil olan öğrencilerin yaşamakta olduğu kentsel yoksulluğu Bourdieu'nün sermaye kavramı üzerinden değerlendirmek mümkündür. Çalışma kapsamında ekonomik ve kültürel sermaye kavramları ele alınmış ve sosyal sermaye kavramı kapsam dışı bırakılmıştır. Bu noktada ekonomik sermaye, üniversite öğrencilerinin kendi imkanlarıyla ve ailesinden veya çeşitli kişi/kurum/kuruluşlardan gelen desteklerle elde ettiği maddi kaynaklara

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

karşılık gelmektedir. Kültürel sermaye ise bireyin sahip olduğu bilgi ve becerilerle ilişkilidir. Bireyin kişiliğini ve düşünme biçimini etkileyen süreçlerin yanında sahip olduğu kültürel nesneler ve kültürü garanti altına alan bir belgeye erişilen eğitim süreçleri, kültürel sermayenin bileşenleridir (Bourdieu, 1986).

Yapılan çalışma sonucunda araştırmanın temel sorularını cevaplamaya yönelik çeşitli bulgulara erişmek mümkün olmuştur. İlk olarak, kentsel yoksulluk içinde değerlendirilebilecek kesimler, bir yandan ekonomik güçlüklerle mücadele ederken, öte yandan yükseköğretime erişim ve devamlılık konusunda sorunlar yaşamaktadır. Buna bağlı olarak öğrenciler, eğitimi için gerekli ekonomik sermayeyi elde edebilmek amacıyla üniversiteyi dondurma gibi yöntemlere başvurabilmektedir. Bu sorun aynı zamanda kimi öğrencilerin üniversiteyi bırakmasıyla da sonuçlanabilmektedir. Elde edilen yanıtlar Li ve Qiu (2018) ve Zhang (2022) gibi eğitim süreçlerini ekonomik sermaye ile doğrudan ilişkilendiren yazarların çalışmalarıyla benzer sonuçlar ortaya koymaktadır. Bulgular, yükselen ekonomik sermaye düzeyinin öğrencilerin üniversite eğitimine devam edebilmeleri için önemli olduğunu ifade eden çalışmaları da (bkz. Bettinger, 2004; Herzog, 2005) desteklemektedir.

Araştırmada elde edilen bir başka sonuç kentsel yoksulluk koşullarında yaşayan öğrencilerin ekonomik sermayelerinin artması için verilen desteklerle ilişkilidir. Her ne kadar ekonomik desteklerin öğrencinin başarısını olumlu etkileyeceği (Kandemir, 2020) ve toplumsal hareketlilikte önünü açacağı (Barone vd., 2018) ifade edilse de niceliksel olarak artan sermaye, enflasyonist ortamda istenen ekonomik iyileşmeyi sağlamaktan uzaktır. Bulgular ışığında burs ve kredi desteklerinin ya da çalışarak elde edilen gelirin artan yaşam maliyetleri karşısında yetersiz kaldığı gözlenmektedir. Bu durum, öğrencilerin bir yandan elde ettikleri gelirlerin hem asgari ücretle hem de döviz kurlarıyla karşılaştırıldığında düşük kalmasıyla, öte yandan artan yaşam maliyetleri karşısında alım güçlerinin giderek azalmasıyla ilişkilidir. Bu bakımdan mevcut çalışma yapısal ekonomik sorunlar nedeniyle öğrencilerin yoksulluk sarmalından çıkmasının zorluğuna işaret eden Şengül ve Ersoy (2003), Paul ve Sharma (2019) ile Althea Grace ve arkadaşlarının (2024) çalışmalarıyla aynı yerde durmaktadır.

Araştırma, eş zamanlı olarak çalışan üniversite öğrencilerinin yalnızca ekonomik değil aynı zamanda fiziksel ve psikolojik sorunlarla da karşı karşıya kaldığını ortaya koymuştur. Öğrenciler, iş yaşamında istemedikleri muamelelere maruz kalabilmekte, ancak buna her zaman tepki verememektedir. Fiziksel ve ruhsal yorgunluklarının yanı sıra öğrenciler güvencesiz ve esnek çalışma riskiyle karşı karşıya kalabilmekte ya da tacize uğrayabilmektedir. Araştırma bulguları iş ve eğitim yaşamının eş zamanlı götürülmesinin zorluklarına dair yapılan çalışmalarda (bkz. Creed vd., 2023; Rydzik ve Bal, 2024) belirtilen konularla benzeşmektedir. Ayrıca bazı öğrencilerin, elde ettikleri geliri ailelerinin düşük ekonomik sermayesi nedeniyle kendi ihtiyaçları için değil, ailedeki diğer bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kullandıkları da görülmüştür. İngiltere'de de karşılaşılan bir sorun olarak bazı çalışan öğrencilerin kaynaklarını diğer aile üyeleriyle paylaşmak zorunda kaldığı gerçeği (All-Party Parliamentary Groups, 2023) burada da karşımıza çıkmaktadır.

Üniversite öğrencileri, kültürel sermayelerinin büyük bir kısmını ailelerinden edinmektedir. Ailelerin sosyo-kültürel düzeyi yükseldikçe çocuklarının kültürel sermayelerine yaptıkları yatırımlar da artmaktadır. Bulgular eğitim düzeyi yüksek ebeveynlerin çocuklarının akademik süreçlerine bu

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

bağlamda yaklaşacağını ileri süren çalışmalara (bkz. Kesbiç vd., 2024; Stuber, 2009) benzer çıkarımlarda bulunmuştur. Düşük kültürel sermaye düzeyine sahip ebeveynler üniversite eğitiminin önemini kavramakta zorlanmakta ve hatta zaman zaman çocuklarının eğitim süreçlerine engel olabilmektedir. Bu gibi durumlarda öğrencinin yükseköğrenimi gerçekten isteyip istemediği ve bu süreçte karşılaşacağı zorluklara katlanma iradesi, eğitim sürecinin devamlılığı açısından belirleyici olmaktadır. Kimi çalışmalarda ebeveynlerin çocuklarının eğitimine önemli misyonlar yüklediği ve kendilerinin erişemedikleri imkanlara çocuklarının erişmesini istedikleri, üniversite eğitimi iyi bir işte çalışmanın anahtarı olarak gördükleri ve nedenle öğrencilerin maddi manevi her türlü desteklendiği görülmektedir (bkz. Flanagan-Bórquez ve Soriano-Soriano, 2024; Scanlon vd., 2019). Ancak aynı zamanda yüksek kültürel sermaye düzeyine sahip ebeveynlerin yükseköğretim süreçlerinde çocuklarına güven ve özgüven aşıladığını ve bu süreçte onlara olduğu ve düşük kültürel geçmişe sahip ebeveynlerin akademik kurumlar konusunda şüpheci davrandığı sonucuna ulaşan çalışmalar da vardır (bkz. Li ve Qiu, 2018; Spiliopoulou vd., 2017). Saha çalışmasının bulguları her iki yaklaşımı da destekler niteliktedir.

Kültürel sermayenin temel belirleyicisi aile olsa da bu eğitim süreçleri de sermaye birikimini geliştirmektedir. Kent yoksulu üniversite öğrencileri derslerinin olduğu saatte çalışmak durumunda kaldıkları için bu durum eğitim öğretim süreci boyunca edinecekleri kültürel sermayeden mahrum kalmalarına neden olmaktadır. Bu durum öğrencinin kültürel sermayeye erişim için uygun zamanının olması gerektiği yorumunu yapan Barsegyan ve Maas'ın (2024) görüşünü desteklemektedir. Ayrıca, yarı veya tam zamanlı çalışma kültürel sermayenin bir boyutuna karşılık gelen diploma için gerekli olan ders geçme şartını yerine getirmelerini zorlaştırmaktadır. Ekonomik sermaye bakımından sorun yaşayan öğrencilerin ders geçme ve mezuniyet açısından da dezavantajlı konumda olduğu sonucuna ulaşan çalışma, akademik başarı ile ekonomik sermaye arasında ilişki bulan Bowen (aktaran Aina vd. 2018), Roman (2014) ve Verulavai ve Jorbenadze (2022) gibi yazarların çalışmalarıyla uyumludur.

Son olarak, çalışma yaşamında yer alsa da almasa da öğrencilerin kültürel faaliyetlere zaman veya bütçe ayırma konusunda sorunlar yaşadığı görülmektedir. Ekonomik sermaye ile kültürel sermaye arasındaki doğrudan ilişkiden hareketle, maddi imkanları yeterli olan ailelerin çocuklarının veya öğrencilerin kendisinin sanatsal aktivitelere katılma ve böylece kültürel sermaye düzeyini artıma olasılığı artmaktadır. Careemdeen (2023), Lellock (2013) ve Yavuzer ve arkadaşlarının (2005) da ileri sürdüğü gibi yoksul öğrenciler kültürel etkinliklere ulaşmak için gerekli maliyetlere katlanamamakta, emeklerinin karşılığında elde ettiği geliri tutma eğiliminde olmakta ve zamanı çalışmaya ayırarak değerlendirme taraftarı olmaktadır.

Yeterli ekonomik sermayeye sahip olamayan üniversite öğrencilerinin hem eğitim süreçleri gerektiği gibi geçmemekte hem de kültürel sermaye edinim ve gelişim süreçleri yavaşlamaktadır. Bu noktada, farklı ölçeklerde uygulanan politikalar söz konusu sorunun üstesinden gelmeye yardımcı olabilecek nitelikte gibi gözükmemektedir. Örneğin, merkezi yönetimin Kredi ve Yurtlar Kurumu aracılığıyla sunduğu yurt, burs veya kredi olanaklarıyla öğrenciler desteklenmektedir. Bu destekler maddi durumu yetersiz olan öğrencilerin geride bırakılmaması adına atılmış önemli bir adımdır. 2013-2014 Eğitim Öğretim yılında açık öğretim hariç lisans eğitimi alan 1.351.283 öğrenci varken yurt sayısı 370 ve yurt kapasitesi 306.129'dur. 2023-2024 Eğitim Öğretim yılına gelindiğinde bu sayılar sırasıyla 1.828.305 öğrenciye karşılık 843 ve 953.229 olarak karşımıza çıkmaktadır. Üniversite öğrencilerinin

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

sayısındaki artışa oranla yurt sayısı ve kapasitesindeki artış daha fazladır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024, s. 230; Yükseköğretim Kurulu, t.b.). Ancak özellikle büyükşehirlerde barınma talebinin karşılanması konusunda problemler yaşanmaktadır (İstanbul Planlama Ajansı, 2024, s. 1). Ayrıca, barınma konusunda yurtların fiziki koşulları ve sunduğu olanaklar konusunda sosyal medyada ve haberlerde çokça şikâyet paylaşılmıştır. Bu öğrencilerin bir kısmı barınma sorunlarını dile getirebilmek için "Barınamıyoruz Hareketi"ni başlatmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi resmi internet sitesi incelendiğinde bahsi geçen konularla ilgili farklı siyasi partilerden milletvekillerince yazılı soru önergeleri de verildiği ancak bu önergelerin birçoğu cevapsız kaldığı görülmektedir. İhtiyaca yönelik olarak artan sayıda yerel yönetim yurt imkanları sağlasa da belediyelerin elindeki kaynakların da sınırlı kaldığı ve pek çok belediyenin borçlu olduğu göz önünde bulundurulduğunda barınma sorununun bu birimlerce de çözülemeyeceği açıktır.

Yurtların yanında merkezi yönetim tarafından ihtiyacı olan üniversite öğrencilerine burs ve kredi destekleri sağlanmaktadır. Ancak geri ödemeli olarak verilen krediyi alan öğrenci sayısı geri ödemesiz olan burstan daha fazladır. 2013-2014 Eğitim Öğretim yılında burs ve kredi alan lisans ve ön lisans öğrenci sayısı sırayla 290.010 ve 512.209 iken 2023-2024 döneminde bu sayılar 628.166 ve 832.710'a yükselmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2014, s. 212; Millî Eğitim Bakanlığı, 2024, s. 229). Her ne kadar burs ve kredi imkanlarından yararlanan öğrenci sayısı artmış olsa da söz konusu maddi destekler ülkenin ekonomik koşullarından ötürü her geçen gün erimektedir. 2013 yılında 147,27 dolar olan burs/kredi desteğinin 2024 yılına gelindiğinde 61,92 dolara karşılık geldiği görülmektedir (İstanbul Planlama Ajansı, 2024, s. 13). Bir diğer söylemle yaşanan nominal artışlara karşın burs ve krediler reel olarak ihtiyaca cevap veremez hale gelmiştir. Bu şartlarda kent yoksulu kapsamında kalan öğrenciler içerisinde bulundukları zorlu konumdan çıkamamaktadır. Merkezi yönetime ek olarak bazı büyükşehir belediyeleri üniversite öğrencilerine maddi destekler sağlasa da bursun ödenmesinde gecikmeler yaşandığına ve bu konuda öğrencilerin bilgilendirilmediğine dair şikayetler Şikayetvar gibi internet sitelerinde dile getirilmektedir. Yerel yönetimler tarafından öğrencilere sağlanan imkanlara bakıldığında su faturası destekleri, eşya ve gıda yardımları ve çamaşır yıkama hizmetleri öğrencilere fayda sağlayacak uygulamalardandır. Bunların yanında ulaşım hizmetlerinin indirimli, hatta bazı dönemlerde ücretsiz, olması öğrencileri bir rahatlatmaktadır.

Kent yoksulluğu yalnızca ekonomik kaynaklara değil aynı zamanda sosyo-kültürel imkanlara erişim ile de ilişkilidir. Bu nedenle hem merkezi yönetimin hem yerel yönetimlerin gençlerin kültürel faaliyetlere erişimini kolaylaştırması beklenmektedir. Bu bağlamda devlet tiyatroları veya kamu eliyle gerçekleştirilen kültürel etkinliklerde öğrenci biletlerine yapılan indirimler ve ücretsiz bilet uygulamaları yerinde uygulamalardandır. Öğrencilerin yazın başka bir kente giderek oranın tarihi ve kültürel yapısı ile ilgili deneyim edinmesi açısından KYK yurtlarının sağladığı 5 günlük ücretsiz konaklama fırsatının da değerli olduğunu söylemek mümkündür. Öğrencilere indirimli sunulan Müze Kart, farklı kentlerdeki kültürel mekanlara erişimi kolaylaştıran uygulamalardandır. Bu noktada yerel yönetimlerin periyodik olarak düzenledikleri şenlik ve festivaller öğrencilerin kültürel gelişimine bir katkı sunabilmektedir. Ayrıca yerel yönetimlerin kentin çöküntü alanlarını kültürel etkinliklere ev sahipliği yapan mekanlara dönüştürmesi de kentsel kültürel yaşama katkı sunan adımlardandır (Bayraktar, 2024). Ancak büyükşehirlerde daha rahat ulaşılabilen kültürel etkinlikler küçük yerlerde yaşayan öğrenciler için kolayca erişilebilir değildir. Öğrenciler bu avantajlardan yararlanabilmek için büyük kentlere gitmek ve buna bağlı olarak ek maliyetlere katlanmak zorunda kalmaktadır. Bu

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

nedenle özellikle yerel yönetimlerin kentin âtıl mekanlarını bu kültürel etkinlikler düzenlemek amacıyla kullanacak yerel topluluklara tahsis etmesi ve bu konuda aktif rol alacak kimselerle iş birliği yapması da yararlı olacaktır.

Atay, S. (2025). Üniversite öğrencilerinin kentsel yoksulluk deneyimleri: Bourdieu'nün sermaye kavramı üzerinden bir inceleme**.** *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(3), 3682-3709.
DOI. 10.51460/baebd.1710950

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

Aina, C., Baici, E., Casalone, G. ve Pastore, F. (2018). *The economics of university dropouts and delayed graduation: A survey*, GLO Discussion Paper No. 189. Global Labor Organization (GLO), Maastrich.

Aktaş, G. (2020). Kentsel yoksulluk ve gençlerin yoksulluğu deneyimleme biçimleri üzerine bir alan çalışması: Denizli örneği. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 44(1), 1-18.

All-Party Parliamentary Groups (2023). *All-party parliamentary groups for students and further education and lifelong learning*. Inquiry report July 2023. https://www.paulblomfield.co.uk/wp-content/uploads/sites/348/2023/06/APPG-for-Students-Impact-of-cost-of-living-on-FE-Students-030723.pdf

Althea Grace, D., Valerie Mae, R. ve Lazaro Bryan, Louis G (2024). *Navigating financial struggle: The ripple effect of inflation rates on working students*. International Journal of Advanced Multidisciplinary Research and Studies. https://doi.org/10.62225/2583049X.2024.4.3.2862

Aygül, H. H. (2018). Eğitime erişim, yoksulluk ve formel/enformel işgücü olarak üniversite gençliği: "İstihdam için mi eğitim? Eğitim için mi istihdam?". *OPUS – Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8 (Gençlik Araştırmaları Özel Sayısı), 58-87. DOI: 10.26466/opus.354859

Baker, J. L. (2008). *Urban poverty: A global view*. The World Bank Group Urban Papers-5. Washington DC.

Barone, C., Triventi, M. ve Assirelli, G. (2018). Explaining social inequalities in access to university: A test of rational choice mechanisms in Italy. *European Sociological Review*, 34(5), 554-569.

Barsegyan, V. ve Maas, I. (2024). First-generation students' educational outcomes: The role of parental educational, cultural, and economic capital- A 9-years panel study. *Research in Social Stratification and Mobility*, 91, 100939.

Baycan, B. (2022). *Sosyal sermaye ile kariyer uyum becerisi arasındaki ilişkide kişilerarası iletişim becerisinin aracı rolü: Yükseköğretimde kariyer merkezleri*. Yayımlanmamış doktora tezi. Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Bayraktar, U. (2024). *Türkiye'de yerel kültür ekosistemi*. https://www.iksv.org/i/content/26460_1_Turkiyede-Yerel-Kultur-Ekosistemi.pdf

Beller, E. (2009). Bringing intergenerational social mobility research into the twenty-first century: Why mothers matter. *American Sociological Review*, 74(4), 507-528.

Bettinger, E. (2004). *How financial aid affects persistence*. Working Paper 10242. National Bureau of Economic Research. https://www.nber.org/papers/w10242

Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A social critique of the judgment of taste*. London: Routledge&Kegan Paul.

Bourdieu, P. (1985). The social space and the genesis of groups. *Theory and Society*, 14(6), 723-744.

Bourdieu, P. ve Passeron, J. (1979). *The inheritors: French students and their relation to culture*. Chicago: University of Chicago Press.

Bourdieu, P. (1986). The Forms of capital. J. G. Richardson (Ed.). *Handbook of theory and research for the sociology of education* içinde (s. 241-258). New York: Greenwood Press.

Bourdieu, P. (1988). Vive la crise! For heterodoxy in social science. *Theory and Society*, 17(5), 773-787.

Bourdieu, P. ve Wacquant, L. J. D. (1992). *An invitation of reflexive sociology*. Chicago: University of Chicago.

Bourdieu, P. (1993). *The field of cultural production: Essays on art and literature*. R. Johnson (Ed.). Cambridge: Polity Press.

Bourdieu, P. (2005). *The social structures of the economy*. Cambridge: Polity.

Bourdieu, P. (2014). *On the state: Lectures at the College de France, 1989-1992*. P. Champagne, R. Lenoir, F. Poupeau ve M. Riviere (Ed.). Polity Press. Cambridge.

Brennan, J. ve Naidoo, R. (2008). Higher education and the achievement (and/or prevention) of equity and social justice. *Higher Education*, 56(3), 287-302.

Canbulut, T (2022). *Kent yoksulluğu çalıştay raporu* (ss. 18-21). İstanbul: Basın Yayın Şube Müdürlüğü Basımevi.

Atay, S. (2025). Üniversite öğrencilerinin kentsel yoksulluk deneyimleri: Bourdieu'nün sermaye kavramı üzerinden bir inceleme. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(3), 3682-3709.
DOI. 10.51460/baebd.1710950

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Careemdeen, J. D. (2023). Exploring the impact of socio-economic status on student participation in extracurricular activities. *International Journal of Research and Innovation in Social Science*, VII(XI), 1884-1892. DOI:10.47772/IJRISS.2023.7011149

Creed, P.A., Hood, M., Bialocerkowski, A. Machin, M. A., Brough, P., Kim, S., Winterbotham, S. ve Eastgate, L. (2023). Students managing work and study role boundaries: a person-centred approach. *Frontiers in Psychology*. 14:1116031. Doi: 10.3389/fpsyg.2023.1116031

Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). SAGE Publications.

Çakıroğlu Çevik, A. (2023). Görünmeyen çoğunluk "birinci nesil üniversite öğrencileri"nin Covid-19 salgın deneyimleri. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt 26(1), 61-81.

Çelik, E., Babaoğlan, E. ve Gedik, E. (2024). Üniversite öğrencilerinde sosyal sermaye ve eğitim beklentilerini karşılama durumunun incelenmesi. *International Journal of Social Inquiry*, Cilt 17(2), 281-303.

Çevik, O., Doğanay, T. C. ve Karaçayır, E. (2017). Üniversite öğrencilerinin sosyal ve ekonomik profilinin belirlenmesi üzerine bir araştırma: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Cilt 19(32), 27-33.

Çopuroğlu, S. (2024). *Üniversite öğrencilerinin kültürel sermayelerinin öz yeterlik ve bireysel sosyal sorumluluk düzeylerine etkisine ilişkin yapısal eşitlik modellemesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

Dirimeşe E., (2022). Üniversite öğrencilerinin gözünden yoksulluk. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 12(3), 545-559. https://doi.org/10.5961/higheredusci.1139389

Doğan, H. ve Akçalı, G. (2021). Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları sosyo-ekonomik sorunlar üzerine bir inceleme. *Üniversite Araştırmaları Dergisi,* 4(3), 309-316.

Dündar, M. M. (2024, Şubat 12). *Okumanın yaşı yok mu? Heyecanla başladığın üniversite biter mi?* Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı. https://tepav.org.tr/tr/blog/s/7325.

Egger, H. (2023). *Evaluating attitudes toward non-formal science education programs among high school science teachers in Southeast Louisiana*. Louisiana State University LSU Scholarly Repository Master Thesis.

Flanagan-Bórquez, A. ve Soriano-Soriano, G. (2024). *Family and higher education: developing a comprehensive framework of parents' support and expectations of first-generation students*. Frontiers in Education, 9:1416191. Doi: 10.3389/feduc.2024.1416191

Friend, K. (2018). The price of university: economic capital and the experience of underrepresented students in an elite US university. S. Riddell, S. Minty, E. Weedon ve S. Whittaker (Eds.) *Higher education funding and access in international perspective: Great debates in higher education* içinde (ss. 199-222). Bingley: Emerald.

Goldthorpe, J. H. (2010). Class analysis and the reorientation of class theory: the case of persisting differentials in educational attainment. *The British Journal of Sociology*, 61(1), 311-335.

Göktürk, D. ve Ağın, E. (2020). Okul kurumunun kültürel-toplumsal eşitsizlik ve imtiyazların yeniden üretimindeki rolüne ilişkin bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 53(1), 329-354.

Herzog, S. (2005). Measuring determinants of student return vs. dropout/stopout vs. transfer: A first-to-second year analysis of new freshmen. *Research in Higher Education*, 46(8), 883-928. http://dx.doi.org/10.1007/s11162-005-6933-7

İmamoğlu, M. (2024). *Üniversite-iktidar ilişkisi üzerine sosyolojik bir araştırma: Foucault ve Bourdieu* (Yüksek lisans tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

İstanbul Kent Konseyi (2022*). Kent yoksulluğu çalıştay raporu*. İstanbul: Basın Yayın Şube Müdürlüğü Basımevi.

Kacur, M. ve Atak, M. (2011). Üniversite öğrencilerinin sorun alanları ve sorunlarla başetme yolları: Erciyes Üniversitesi örneği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31(2), 273-297.

Kandemir, O., Benli, T. ve Uslu, M. (2020). Üniversite öğrencilerinin başarılarında sosyo-ekonomik faktörlerin önemi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(111), 75-85.

Atay, S. (2025). Üniversite öğrencilerinin kentsel yoksulluk deneyimleri: Bourdieu'nün sermaye kavramı üzerinden bir inceleme*. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(3), 3682-3709.
DOI. 10.51460/baebd.1710950

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kahraman, F. ve Kahraman, A. B. (2016). Mevsimlik İstihdamın Eğitimli Gençleri: İnşaatlarda Çalışan Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 38, 183-201.

Kesbiç, K., Korlu, Ö., Gencer, E. G., Terzi, G. N. ve Arık, B. M. (2024). *Eğitim izleme raporu*. https://egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2024/11/Egitim-Izleme-Raporu-2024.pdfKete

Tepe, N. ve Özer, Y. (2020). Üniversite öğrencilerinin yoksulluk algısı üzerine nitel bir araştırma. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 3(1), 166-188. https://doi.org/10.33712/mana.700429

Koytak, E. (2012). Tahakküme hükmetmek: Bourdieu sosyolojisinde toplum ve bilim ilişkisi. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3(25), 85-101.

Kömüş, M. (2024, Ağustos, 16). *Üniversitede gelecek görmediler: 878 bin öğrenci okulu bıraktı*. BirGün. https://www.birgun.net/haber/universitede-gelecek-gormediler-878-bin-ogrenci-okulu-birakti-552420

Lellock, J. S. (2013). *Socioeconomic status and youth participation in extracurricular arts activitie.* Master of Science. Virginia Polytechnic Institute and State University. https://vtechworks.lib.vt.edu/server/api/core/bitstreams/4a25d77f-f1e0-499f-9889-34d5412ead06/content

Li, Z. ve Qiu, Z. (2018). How does family background affect children's educational achievement? Evidence from contemporary China. *The Journal of Chinese Sociology*, 5, 13.

Liu, Y. (2019). Choices, risks and rational conformity: extending Boudon's positional theory to understand higher education choices in contemporary China. *High Education*, 77, 525-540.

Macaulay, L., Webber, W. ve Fraunholz, B. (2023). Successful university students from low socio-economic backgrounds' perspectives on their academic success: a capital-based approach. *Higher Education Research & Development*, 42(8), 1986-1999.

Millî Eğitim Bakanlığı (2014). *Millî eğitim istatistikleri örgün eğitim 2013/2014*. https://sgb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2013-2014/icerik/95

Millî Eğitim Bakanlığı (2024). *Millî eğitim istatistikleri örgün eğitim 2023/2024*. https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=629

Mingione, E. (1996). Urban poverty in the industrial world: Concepts, analysis and debates. E. Migione (Ed.) *Urban poverty and the underclass* içinde (ss. 3-40). Blackwell.

Oral, N. (2021). *Forms of capital and generation Z's digital media consumption in Turkey.* Master's Degree Thesis. İstanbul Bilgi University Institute of Graduate Programs, İstanbul.

Öçal, M. (2023). Yoksulluğun bir boyutu olarak üniversite öğrencisi yoksulluğu üzerine bir araştırma. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Alanında Uluslararası Araştırmalar* içinde (ss. 209-230). Eğitim Yayınevi.

Öçal, M. (2025). Üniversite öğrencilerinin refahı ve sosyal politika: Umudu ateşlemek. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 123-138.

Özdemir, M. Ç., Özkan, Y., Erdoğan, E., Kişioğlu, H. ve Akın, F. (2021). Üniversite öğrencileri için çok boyutlu yoksulluk tespit ölçeği önerisi. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 19(4), 292-311. http://dx.doi.org/10.11611/yead.990825

Pascarella, E. T., Pierson, C. T., Wolniak, G. C. ve Terenzini, P. T. (2004). First-generation college student. *The Journal of Higher Education*, 75(3), 249-284.

Paul, M. ve Sharma, P. (2019). *Inflation rate and poverty: Does poor become poorer with inflation?* http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3328539

Phanm, S. T. H. (2021). Understanding Bourdieu's habitus: *My first step into phenomenological methodology. Bourdieu in educational research-Higher education*. https://www.researchgate.net/publication/355903729_Bourdieu_in_Educational_Research_-_Higher_Education.

Prieur, A. ve Savage, M. (2013). Emerging forms of cultural capital. *European Societies*, 15(2), 246-267.

Riley, D. (2017). Bourdieu's class theory: The academic as revolutionary. *Catalyst: A Journal of Theory&Strategy*, 1(2), 107-136.

Roman, M.D. (2014). Students' failure in academic environment. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 114, 170-177. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.12.679

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Rydzik, A. ve Bal, P. M. (2024). The age of insecuritisation: Insecure young workers in insecure jobs facing an insecure future. *Human Resource Management Journal*, 34(3), 560-577. DOI: 10.1111/1748-8583.12490

Scanlon, M., Powell, F., Leahy, P., Jenkinson, H. ve Byrne, O. (2019). 'No one in our family ever went to college': Parents' orientations towards their children's post-secondary education and future occupations. *International Journal of Educational Research*, 93(1), 13-22.

Spiliopoulou, G., Koustourakis, G. ve Asimaki, A. (2017). Family "capital" and young people's educational occupational choices in the context of a review of recent sociological literature. *Open Journal for Sociological Studies*, 1(1), 15-26.

Stuber, J. M. (2009). Class, culture, and participation in the collegiate extra-curriculum. *Sociological Forum*, 24(4), 877-900. https://doi.org/10.1111/j.1573-7861.2009.01140.x

Süzer, M. (2000). Üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıkları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(8), 123-133.

Şeker, N. (2024). *Dijital çağda kültürel sermayenin kuşaklararası aktarımında Z kuşağı-Yıldız Teknik Üniversitesi Mühendislik Fakültesi öğrencileri örneği*. Yüksek lisans tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Şengül, T. ve Ersoy, M. (2003). *Kentsel yoksulluk ve geçinme stratejileri: Ankara, Diyarbakır, Şanlıurfa ve Zonguldak kentlerine ilişkin karşılaştırmalı bir değerlendirme*. Sosyal Hizmetler Sempozyumu, Antalya, ss. 1-15.

Şentürk, M. (2008). *Yoksulların yaşam stratejileri: Küçük Mustafa Paşa ve Balat örnekleri* (Yüksek lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Tan, Q., Li, C., Wu, P., Abbas, S. ve Teng, L. (2023) Family capital, social stratification, and access to higher education: An empirical study in mainland China. *Front. Psychol*, 13, 1035715.

Tenç Demir, Z. E. (2025). *Z kuşağı ve hayatın anlamı: Bourdieu'nun sermaye türleri açısından bir inceleme.* Yayımlanmamış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Terzioğlu, A. ve Yazıcı, M. (2003). Üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme anlayış ve alışkanlıkları (Atatürk Üniversitesi örneği). *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 5-31.

TÜİK (2025, Temmuz 18). *İşgücü piyasasında gençler, 2024*. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Piyasasinda-Gencler-2024-57941

Tütüncü Saka, N. (2023). *The role of social and cultural capital in academic experiences of university students*. Doctoral thesis. Middle East Technical University The Graduate School of Social Sciences, Ankara.

Tüzünoğlu, M. (2020). Eğitim sürecinden duyulan memnuniyette ve geleceğe bakışta sosyal sermayenin rolü (AYBÜ Örneği) (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Uru, M. K. ve Dirimeşe, E. (2024). Üniversite öğrencileri yoksulluk algısı ölçeği geliştirme çalışması. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(2), 613-628. doi:10.33206/mjss.1270295

Verulavai T. ve Jorbenadze, R. (2022). The impact of part-time employment on students' health: A Georgian case. *Malta Medical Journal*, 34(1), 50-57.

Wang, W. (2023). Comparing theory of Bourdieu on cultural capital and field and theory of Nussbaum on capabilities approach to understand higher education. *SHS Web of Conferences*, 158. https://doi.org/10.1051/shsconf/202315802014

Webb, J., Schirato, T. ve Danaher, G. (2002). Understanding Bourdieu. Malaysia: SRM Production Services.

World Bank (2007, Temmuz 11). *More than half the world is now urban, UN report says*. https://www.worldbank.org/en/news/feature/2007/07/11/more-than-half-the-world-is-now-urban-un-report-says

Yanıklar, C. (2010). Kültürel sermaye, eğitim ve toplumsal tabakalaşma: Pierre Bourdieu'nün yeniden üretim kuramına eleştirel bir bakış. *Sosyoloji Dergisi*, 22, 121-138.

Yavuzer, H., Meşeci, F., Demir, İ., ve Sertel, Ç. (2005). Günümüz üniversite gençliğinin sorunları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 79-91.

Atay, S. (2025). Üniversite öğrencilerinin kentsel yoksulluk deneyimleri: Bourdieu'nün sermaye kavramı üzerinden bir inceleme**.** *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(3), 3682-3709.
DOI. 10.51460/baebd.1710950

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (3), 3682-3709.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Yıldırım, C. (2025, Ocak 2). *1.2 milyon öğrenci üniversiteyi terk etti.* Sözcü. https://www.sozcu.com.tr/1-2-milyon-ogrenci-universiteyi-terk-etti-p121912

Yükseköğretim Kurulu (t.b.). *Yükseköğretim bilgi yönetim sistemi*. https://istatistik.yok.gov.tr/

Zhang, G, Y. (2022). The impact of family capital on Chinese students' access to higher education. Proceedings of the 2022 6th International Seminar on Education, Management and Social Sciences (ISEMSS 2022) *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 3208-3219.

Atay, S. (2025). Üniversite öğrencilerinin kentsel yoksulluk deneyimleri: Bourdieu'nün sermaye kavramı üzerinden bir inceleme**.** *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(3), 3682-3709.
DOI. 10.51460/baebd.1710950